

WEGWIJS

in de wetgeving op het
wijzigen van vegetaties en
kleine landschapselementen

versie 3 - november 2018

Provincie
Antwerpen

Voorwoord

Het landschap in Vlaanderen en in onze provincie is versnipperd. Wegen, woonwijken, bedrijventerreinen, landbouw, ... eisen elk hun plek op. Dat maakt dat de natuur en de kwaliteit van de groene ruimte onder druk staat.

Gelukkig is de voorbije jaren een kentering ingezet. Samen met de provincie investeren steeds meer lokale besturen, organisaties en verenigingen actief in landschapsherstel en het versterken van de biodiversiteit.

En die investeringen lonen. We hebben de natuur immers nodig. Onder meer voor onze gezondheid en ons welbevinden, het verbeteren van de water- en luchtkwaliteit, erosiebeheersing, bestuiving, de captatie van CO₂ en de strijd tegen de klimaatverandering. Ook de duurzame ontwikkelingsdoelen of sustainable development goals (SDG's) zetten hierop in.

De kwaliteit van het landschap wordt mee bepaald door de vele kleine landschapselementen. Bermen, houtkanten, bomenrijen en bosjes, poelen, sloten, ... zijn een onmisbare schakel om te komen tot een duurzaam landschap en een duurzame natuur.

Het beheer van die kleine landschapselementen en vegetaties is het onderwerp van heel wat wetgeving. Deze handleiding maakt ambtenaren en geïnteresseerde burgers hierin wegwijs. Door samen te werken aan het landschap van vandaag bepalen we het landschap van de toekomst.

Rik Röttger
Gedeputeerde van Leefmilieu
Provincie Antwerpen

Leeswijzer

Deze handleiding is van toepassing op de wet- en regelgeving inzake het wijzigen van vegetaties en kleine landschapselementen. Het begrip vegetatie is momenteel niet gedefinieerd in de regelgeving, wel in de aanvullende omzendbrief van 1998 (voor referentie zie **leutel 6 vraag 5**). Het gaat om een vorm van plantengroei die spontaan is ontstaan, al dan niet onder een bepaalde menselijke invloed. Sommige 'natuurlijke' vegetaties kennen (nog) slechts weinig menselijke invloed, zoals oude loofbossen die al geruime tijd niet meer beheerd worden. Andere 'halfnatuurlijke' vegetaties zoals hooilanden en heiden zijn wel spontaan ontstaan maar worden slechts in stand gehouden door menselijk beheer. Kleine landschapselementen zijn lijn- of puntvormige elementen (met inbegrip van de bijhorende vegetaties) die deel uitmaken van de natuur zoals: bermen, bomen, bronnen, dijken, graften, houtkanten, hagen, holle wegen, hoogstamboomgaarden, perceelsrandbegroeiingen, sloten, struwelen, poelen, veedrinkputten, waterlopen, ...

Deze handleiding is opgebouwd als een zogenaamde 'dichotome sleutel'. Je krijgt telkens een vraag waarop twee mogelijke antwoorden zijn. Afhankelijk van de keuze die je maakt, ga je verder in de tekst. Elke vraag wordt toegelicht.

Er is een hoofdsleutel die verwijst naar zes deelsleutels die telkens worden afgesloten met een vereenvoudigd schema. Deze schema's zijn bedoeld om snel een eerste indruk te verkrijgen. Let wel, het zijn vereenvoudigingen. Raadpleeg ze steeds in samenhang met de bijpassende sleutel.

Opgelet: deze sleutel vervangt de tekst van de wet- en regelgeving niet. In geval van twijfel is deze laatste uiteraard doorslaggevend! Neem bij twijfel contact op met de het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). In **bijlage 1** is een lijst van adressen opgenomen.

Als we in de sleutel spreken van 'activiteit' dan bedoelen we hiermee de wijziging van vegetatie of van kleine landschapselementen (KLE). Handelingen die gebeuren conform de Code van Goede Natuurpraktijk (Omsendbrief 10 november 1998) worden niet als wijziging van vegetatie of van KLE beschouwd.

In de sleutel verwijzen we naar de afbakening van het Vlaams Ecologisch netwerk (VEN), Speciale beschermingszones (Habitatrichtlijngebieden (SBZ-H) en Vogelrichtlijngebieden (SBZ-V), gewestplanbestemmingen (GWB) en beschermd cultuurhistorische landschappen. De kaarten van VEN,

SBZ-H, SBZ-V en GWB voor de provincie Antwerpen vind je op www.provincieantwerpen.be (zoek op digitale kaarten). De grenzen van beschermde cultuurhistorische landschappen vind je terug op <https://geo.onroerendergoed.be>.

Dit is de derde uitgave van de sleutel. Waar de beide vorige uitgaven ook op papier werden verspreid, is deze nieuwe versie alleen als pdf-bestand met doorklikfunctie beschikbaar. Dit laat toe om de snel evoluerende wet- en regelgeving op de voet te volgen. Zo werd inmiddels het instrument van de omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie in de wetgeving geïntroduceerd. Ze is in werking getreden op 1 augustus 2018.

In de sleutel hebben we de bepalingen m.b.t. het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) niet behandeld omdat deze gebiedscategorie tot op heden nauwelijks omzetting heeft gekend naar de praktijk. Hetzelfde geldt voor de regelingen inzake oeverzones en de natuurrichtplannen. Lees wel de toelichting **op het einde van de hoofdsleutel**.

Tenslotte wijzen we er op dat de gemeente een gemeentelijke kapverordening kan hebben die strenger is dan de algemene regeling. Bovendien kan ze stedenbouwkundige voorschriften inzake wijzigingen van KLE's en vegetaties opnemen in een ruimtelijk uitvoeringsplan.

Hoofdsleutel

Beantwoord de onderstaande vragen. Indien meerdere antwoorden positief zijn, doorloop dan elke sleutel in kwestie. De verkregen resultaten moeten cumulatief toegepast worden.

Lees telkens eerst de kadertekst voor je aan een deelsleutel begint. Hier vind je kort een algemene leidraad bij elke deelsleutel.

Is de wijziging van vegetatie of klein landschapselement gepland in...

1. ...een speciale beschermingszone?

Het Natuurdecreet voert de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn uit. Centraal staat de afbakening van speciale beschermingszones (SBZ). De SBZ-Vogelrichtlijn zijn gericht op de instandhouding van kwetsbare vogelsoorten; de SBZ-Habitatrichtlijn worden ingesteld voor de instandhouding van bepaalde habitats en/of soorten, andere dan vogels. Voor de SBZ heeft de Vlaamse Regering gewestelijke en specifieke instandhoudingsdoelstellingen (IHD's) vastgesteld. Die laatste moeten operationeel gemaakt worden door 'managementplannen Natura 2000'.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 36bis en art. 36ter.

→ **ga naar sleutel 1**

Wijziging van vegetatie of van kleine landschapselementen is steeds onderworpen aan een omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie in de SBZ. Indien de activiteit een betekenisvolle aantasting kan veroorzaken aan de natuurlijke kenmerken van de SBZ is ze in principe verboden. Op dit verbod bestaat een uitzonderingsregeling. Behalve indien er MER-plicht bestaat, wordt de vergunningsaanvraag steeds onderworpen aan een advies van ANB, dat nagaat of een procedure van 'passende beoordeling' moet worden opgestart. Met hetzelfde doel voert de aanvrager eerst een zgn. voortoets uit.

2. ...het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)?

Het Natuurdecreet voorziet in de afbakening van 125.000 ha als Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Natuur is hoofd-functie in het VEN; andere functies zijn ondergeschikt. Het VEN omvat de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Momenteel werden ongeveer 87.000 ha afgebakend.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 17.

→ **ga naar sleutel 2**

Wijziging van vegetatie of van kleine landschapselementen is principieel verboden in het VEN. Een individuele onthef-fing kan worden aangevraagd bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Is voor de wijziging ook een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen nodig, dan wordt de ontheffingsregeling aan de vergunningsaanvraag gekoppeld.

3. ...een terrein met een goedgekeurd natuurbeheerplan?

Voor een terrein dat beheerd wordt of zal worden ten behoeve van het natuurbehoud kan/moet een natuurbeheerplan worden opgemaakt. Het Natuurdecreet onderscheidt vier types natuurbeheerplan. Elk type geeft het ambitieniveau weer.

Type één beoogt het behoud van bestaande natuurkwaliteit, type twee het bereiken van een hogere natuurkwaliteit, type drie het bereiken van de hoogste natuurkwaliteit en type vier is gelijk aan het statuut van natuurreservaat.

Voor een privé-terrein bestaat geen verplichting tot het opmaken van een natuurbeheerplan. Als de privé-eigenaar kiest voor de opmaak van een natuurbeheerplan voor een terrein gelegen in het VEN of een SBZ, dan moet het tenminste aan de voorwaarden van type twee voldoen. Dat laatste geldt ook voor de natuurdomeinen (= beheerd door ANB) en openbare terreinen waarvoor een natuurbeheerplan wordt opgemaakt. Voor natuurdomeinen die verworven zijn met het oog op de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voldoet het natuurbeheerplan aan de voorwaarden voor type drie of type vier. Voor natuurdomeinen bestaat een verplichting tot opmaak van een natuurbeheerplan; voor andere openbare terreinen beperkt de verplichting zich tot natuurbeheerplannen met het oog op de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen.

Indien het natuurbeheerplan betrekking heeft op terreinen die zich bevinden in een speciale beschermingszone in het Vlaamse Gewest (**zie vraag 1 hierboven**) wordt het natuurbeheerplan binnen de zoekzones die worden ingesteld in functie van de ruimtelijke toewijzing van de instandhoudingsdoelstellingen maximaal afgestemd op de bepalingen van het managementplan Natura 2000. Dit geldt voor zover het natuurbeheerplan betrekking heeft op natuurdomeinen, openbare terreinen of terreinen die werden aangekocht of waarop een zakelijk of persoonlijk recht werd verworven, in beide gevallen met financiële tussenkomst van de administratieve overheid in uitvoering van het Natuurdecreet. Naast de maximale afstemming op de bepalingen van het managementplan Natura 2000 kan het natuurbeheerplan ook het realiseren van door de Vlaamse Regering vastgestelde natuurstreefbeelden van regionaal belang omvatten. Bij dit alles wordt maximaal gestreefd om te voldoen aan de voorwaarden voor type drie of type vier.

Opmerking: voor de bestaande uitgebreide en beperkte bosbeheerplannen (in toepassing van het Bosdecreet) is een overgangsregeling van kracht. Ze worden op termijn vervangen door de natuurbeheerplannen conform de nieuwe regeling van het Natuurdecreet.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 16bis e.v.

→ **ga naar sleutel 3**

Voor elk type heeft de Vlaamse Regering criteria van geïntegreerd natuurbeheer vastgesteld waaraan het beheer, zoals vastgelegd in het natuurbeheerplan, moet voldoen. De criteria worden verrijkt door indicatoren, dit zijn meetbare en controleerbare parameters.

4. ...een bos?

Bossen zijn omschreven als grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die een of meer functies vervullen. Alle bossen in Vlaanderen vallen onder toepassing van het Bosdecreet. Deze sleutel geldt in principe alleen voor de wijziging van vegetatie in bos. Voor de wijziging van kleine landschapselementen, **ga naar sleutel 6**.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990.

→ **ga naar sleutel 4**

Kappingen die kaderen in een goedgekeurd bosbeheerplan kunnen worden uitgevoerd. Voor alle andere kappingen en ook voor sommige andere activiteiten moet een machtiging (of natuurbeheerplan) worden aangevraagd bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Een bijzondere regeling geldt voor ontbossing: het verwijderen van bos met het oog op een wijziging van het grondgebruik.

5. ...een beschermd cultuurhistorisch landschap (of anderszins beschermd onroerend erfgoed)?

Cultuurhistorische landschappen zijn begrensde grondoppervlakten met een geringe dichtheid van bebouwing en een onderlinge samenhang waarvan de verschijningsvorm en de samenhang het resultaat zijn van natuurlijke processen en maatschappelijke ontwikkelingen van algemeen belang wegens hun erfgoedwaarde. Ze kunnen in uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet een beschermd statuut verkrijgen.

Decreet 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, B.S. 17 oktober 2013.

→ ga naar sleutel 5

Activiteiten die uitdrukkelijk zijn vrijgesteld in een goedgekeurd beheerplan onroerend erfgoed kunnen worden uitgevoerd indien ze verder geen vergunning behoeven. Andere activiteiten worden, als ze vergunningsplichtig zijn, onderworpen aan het advies van het agentschap Onroerend Erfgoed; zijn ze niet vergunningsplichtig dan vereisen ze rechtstreeks de toelating van dat agentschap.

Opgelet: vegetaties en kleine landschapselementen kunnen ook voorkomen in beschermde stads- en dorpsgezichten, zij het eerder onder de vorm van tuinen en solitaire bomen. Dreven en solitaire bomen kunnen bovendien op zich een dorpsgezicht, een cultuurhistorisch landschap of zelfs een monument uitmaken. In principe geldt voor al deze beschermde goederen dezelfde beschermingsregeling. Er kan een beheerplan worden opgesteld. Voor stads- en dorpsgezichten is wel een afwijkende regeling inzake toelating van daaraan onderworpen handelingen van kracht, waarbij een voorafgaande melding door het college van burgemeester en schepenen kan worden omgezet in een toelatingsplicht.

6. ...een andere zone?

Wanneer we niet met een van de voorgaande situaties te maken hebben, vallen we terug op de algemene regelingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en het Natuurdecreet. De codex legt een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of de meldingsplicht voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen op voor bepaalde werkzaamheden. Het Natuurdecreet heeft een gecombineerd stelsel ingevoerd van verbodsbepalingen en omgevingsvergunningplicht voor de wijziging van vegetatie. Een bijzondere regeling uit het Veldwetboek slaat op de bebossing van agrarische gebieden. Sommige activiteiten zijn verboden in de afgebakende oeverzones.

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: art. 4.2.1.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13.

Decreet betreffende de omgevingsvergunning, B.S. 23 oktober 2014.

→ ga naar sleutel 6

Als voor de activiteit een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist is, dan brengt het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos vrijstelling mee van de regeling op basis van het Natuurdecreet.

Niet-behandelde zones

Deze handleiding gaat niet in op de gebieden van het IVON, de oeverzones en natuurrichtplannen.

Het Natuurdecreet voorziet naast het VEN in de realisatie van een Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON). Het moest de noodzakelijke verbindingen tussen de gebieden van het VEN tot stand brengen. Van de voorziene 150.000 ha werden tot op heden evenwel maar 1.500 ha afgebakend. Verdere stappen lijken niet te worden gezet.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 27.

Het Decreet integraal waterbeleid voorziet in een aantal beschermingsbepalingen voor de zgn. oeverzones. Een oeverzone is een strook land vanaf de bedding van een waterloop die een functie vervult op het vlak van waterbeheer, natuurbehoud en milieubeheer. Als dergelijke oeverzones worden afgebakend langs beken kunnen ze worden beschouwd als klein landschapselement. Tot op heden werden in de provincie Antwerpen geen oeverzones afgebakend.

Decreet 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, B.S. 14 november 2003; err. B.S. 5 december 2003.

Voor de gebieden waarvoor in uitvoering van het Natuurdecreet een natuurrichtplan werd opgemaakt (o.a. de groen- en bosgebieden op de gewestplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen) kunnen, via dit natuurrichtplan, volgende verbodsbepalingen worden ingesteld die slaan op wijziging van vegetatie of KLE en die relevant zijn voor bos:

- aanplanten van andere dan in het natuurrichtplan bepaalde soorten bomen of struiken (uitgezonderd in uitvoering van een goedgekeurd bosbeheerplan of natuurbeheerplan);
- gebruik van bestrijdingsmiddelen;
- inscharen van vee of andere grazers (in het algemeen of buiten de periodes bepaald door het natuurrichtplan).

In de provincie Antwerpen is slechts één natuurrichtplan van kracht: het natuurrichtplan 'Heuvelrug – benedenstrooms' werd goedgekeurd op 14 juli 2008 (B.S. 1 april 2009). Het plangebied strekt zich van west naar oost uit over het grondgebied van de gemeenten Grobbendonk, Vorselaar, Herentals, Lille, Olen en Kasterlee. Voor meer informatie kan men terecht bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

Nieuwe natuurrichtplannen kunnen niet meer worden verwacht aangezien het instrument sinds 2014 vervangen wordt door dat van de managementplannen (buiten de SBZ) en de managementplannen Natura 2000 (binnen de SBZ).

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 48 en 49.

B.VI.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

Hoe zit het met het aanplanten of aanleggen van kleine landschapselementen?

Deze handleiding behandelt het wijzigen van bestaande kleine landschapselementen. Maar wat als je een houtig KLE wil aanplanten, of een drinkpoel aanleggen?

In de **ruimtelijke ordening** is aanplanten van KLE's niet onderworpen aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of de meldingsplicht voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen. Maar de plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen, die de bestemmingen van het grondgebied vastleggen, hebben verordenende kracht. Dit betekent dat elke handeling die ingaat tegen de bestemming verboden is, ook al is ze niet onderworpen aan de vergunning of melding. Maar de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening laat toe om, wat de vergunningsplichtige handelingen betreft, af te wijken van de bestemming om reden van 'medegebruik inzake natuurschoon'. Het gaat om handelingen gericht op de instandhouding, de ontwikkeling en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu en van landschapswaarden voor zover hun beperkte impact de verwezenlijking van de algemene bestemming niet in het gedrang brengen. We kunnen er van uitgaan dat dit ook geldt voor handelingen, zoals het aanplanten van KLE's, die niet aan een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen onderworpen zijn. Toch past hier een waarschuwing. KLE's zijn gebonden aan bepaalde landschapstypes. Zo vertonen in cultuur gebrachte heiden zoals de Brechtse Heide wezenlijk een open karakter, als 'echo' van de vroegere vegetatievorm. Dergelijk open landschap versnipperen door het inbrengen van heggen doet afbreuk daaraan en zal ook specifieke natuurwaarden, zoals de aanwezigheid van weidevogels, bedreigen. In andere landschappen is het inbrengen van (bepaalde vormen van) heggen dan weer een verrijking of een opnieuw aanknopen bij een historische vorm van grondgebruik. Zeker in de bestemmingscategorie 'landschappelijk waardevol agrarisch gebied' zal deze overweging gemaakt moeten worden.

In uitvoering van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening wordt een vrijstelling van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voorzien voor het aanleggen of herinrichten van poelen in functie van natuur- of landschapsbeheer met een maximale oppervlakte van 100 m², in uitvoering van o.a. een natuurbeheerplan. Los van het voorgaande is eveneens vrijstelling voorzien voor het louter door uitgraving aanleggen van een veedrinkpoel met een maximale oppervlakte van 100 m².

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: art. 4.4.5.

Behalve met de algemene regels inzake ruimtelijke ordening moet nog met volgende bijzondere regelingen rekening gehouden worden.

Het Veldwetboek schrijft voor dat hoogstammige bomen op 2 meter van de scheidingslijn moeten worden geplant. Op de scheidingslijn geplante bomen worden geacht gemeenschappelijke eigendom te zijn. Hagen die tot afsluiting dienen en geen gemeenschappelijke eigendom zijn, moeten op een halve meter van de scheidingslijn worden aangeplant. In de voor de landbouw bestemde gedeelten van het grondgebied is bosaanplanting verboden op minder dan 6 meter van de scheidingslijn tussen twee erven; bovendien is vergunning van het college van burgemeester en schepenen vereist. Het college beslist binnen 30 dagen na de indiening van de aanvraag. Doet het dit niet binnen die termijn, dan wordt de vergunning geacht verleend te zijn. De weigering van de vergunning is met redenen omkleed; binnen een maand na de kennisgeving kan beroep worden ingesteld bij de deputatie.

Wet 7 oktober 1886, B.S. 14 oktober 1886 en Wet 8 april 1969 houdende aanpassing van de Franse tekst en vaststelling van de Nederlandse tekst van het Veldwetboek, B.S. 25 juni 1969.

In een beschermd cultuurhistorisch landschap of andere vorm van beschermd goed (beschermd stads- of dorpsgezicht, monument; Onroerenderfgoeddecreet) zijn niet vergunningsplichtige handelingen die vallen onder de toelatingsplichten of specifieke beschermingsvoorschriften onderworpen aan een toelating van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Het hangt er m.a.w. van af of het aanplanten van KLE's in concreto hiertoe gerekend wordt.

Decreet 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, B.S. 17 oktober 2013: art. 6.4.4.

Tenslotte bestaan nog uiteenlopende erfdienstbaarheden die het aanplanten van KLE's in de weg staan, zoals zones waar ondergrondse transportleidingen lopen, oeverzones van onbevaarbare waterlopen die vrij moeten blijven voor ruimingswerkzaamheden, enz. Zo moeten beplantingen langs onbevaarbare waterlopen op zulke manier geplaatst worden dat het recht van doorgang niet wordt verhinderd binnen de 5 meter zone. De aanplanting van loofbomen langs de onbevaarbare waterlopen dient als volgt te gebeuren:

1. ofwel een eerste rij bomen op een plantafstand van 5 meter landinwaarts gemeten vanaf de kruin van de waterloop en met een vrij te bepalen afstand tussen de bomen zodat stroken als zone van openbaar nut met een breedte van 5 meter landinwaarts gemeten vanaf de kruin van de waterloop volledig vrij worden gehouden;
2. ofwel een eerste rij bomen op een plantafstand van 0,75 meter landinwaarts gemeten vanaf de kruin van de waterloop met een afstand tussen de bomen van minimum 10 meter zodat de bereikbaarheid van de waterloop met de machine blijft verzekerd, en een tweede rij bomen zoals vermeld onder punt 1. Tenslotte verbiedt de (grotendeels opgeheven) Natuurbehoudswet de aanplanting van naaldbomen op minder dan 6 meter van de oevers van een waterloop.

Decreet 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, B.S. 14 november 2003.

Wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud, B.S. 11 september 1973, art. 40.

Sleutel 1: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in de speciale beschermingszones (SBZ)

1. Kan de omgevingsvergunningsplichtige activiteit een betekenisvolle aantasting meebrengen van de natuurlijke kenmerken van de SBZ (art. 36ter Natuurdecreet)?

Bedoeld wordt hier de omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie. Het Natuurdecreet heeft de voorschriften uitgevoerd inzake de speciale beschermingszones (SBZ) die werden ingesteld in uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn.

Een vergunningsplichtige activiteit die, afzonderlijk of in combinatie met een of meerdere bestaande of geplande activiteiten, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een SBZ kan veroorzaken, moet onderworpen worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de SBZ. (Hetzelfde geldt voor plannen en programma's.) Een 'vergunningsplichtige activiteit' is een activiteit waarvoor op grond van een wet, decreet of besluit, een vergunning, toestemming of machtiging vereist is. Met 'betekenisvolle aantasting' wordt een aantasting bedoeld van de natuurlijke kenmerken (soorten en/of habitats) waarvoor de SBZ werd ingesteld. Het gaat dus niet om een aantasting van de natuur in het algemeen. Het is niet nodig dat vast moet staan dat zich betekenisvolle effecten zullen voordoen; louter de kans daartoe geeft aanleiding tot een passende beoordeling. Indien de betrokken activiteit onder de MER-plicht valt, gebeurt de passende beoordeling in het raam van dit MER. In het andere geval wordt door de aanvrager een vooronderzoek uitgevoerd dat 'voortoets' wordt genoemd (als de aanvrager een project-MER-screeningsnota moet indienen, wordt deze nota als equivalent van de voortoets beschouwd). De voortoets dient om na te gaan of het op het eerste gezicht duidelijk is dat betekenisvolle effecten zullen optreden (en de vergunning in principe geweigerd moet worden) of omgekeerd dat geen relatie bestaat tussen de aangevraagde activiteit en de natuurlijke kenmerken van de SBZ (en de activiteit dus mag worden toegestaan). In geval van twijfel is alsnog een passende beoordeling vereist. Daarna vraagt de overheid steeds het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos, dat via dit advies op zijn beurt nagaat of betekenisvolle aantasting kan optreden.

De overheid mag de vergunning slechts verlenen indien de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de SBZ kan veroorzaken. Dit moet eventueel bereikt worden door het opleggen van bepaalde vergunningsvoorwaarden. Alle twijfel m.b.t. een betekenisvolle aantasting moet dus weggenomen zijn.

Op dit principiële verbod van betekenisvolle aantasting bestaat een uitzonderingsregeling (**zie 2**).

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 36ter § 5.

→ **JA:** zie 2

→ **NEEN:** ga na of de activiteit kan worden vergund volgens **sleutel 2** (indien gesitueerd in het VEN) of **sleutel 6** (indien gesitueerd buiten het VEN).

2. Bestaat er geen alternatief voor de activiteit én kunnen er dwingende redenen van groot openbaar belang worden ingeroepen, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, én wordt het natuurverlies kwantitatief en kwalitatief gecompenseerd?

Op het door het Natuurdecreet ingestelde principe van het voorkomen van betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van SBZ, bestaat een uitzonderingsregeling. Ze staat beschreven in art. 36ter maar moet procedureel nog verder uitgewerkt worden.

Afwijking van voormeld principe is mogelijk indien aan volgende voorwaarden wordt voldaan:

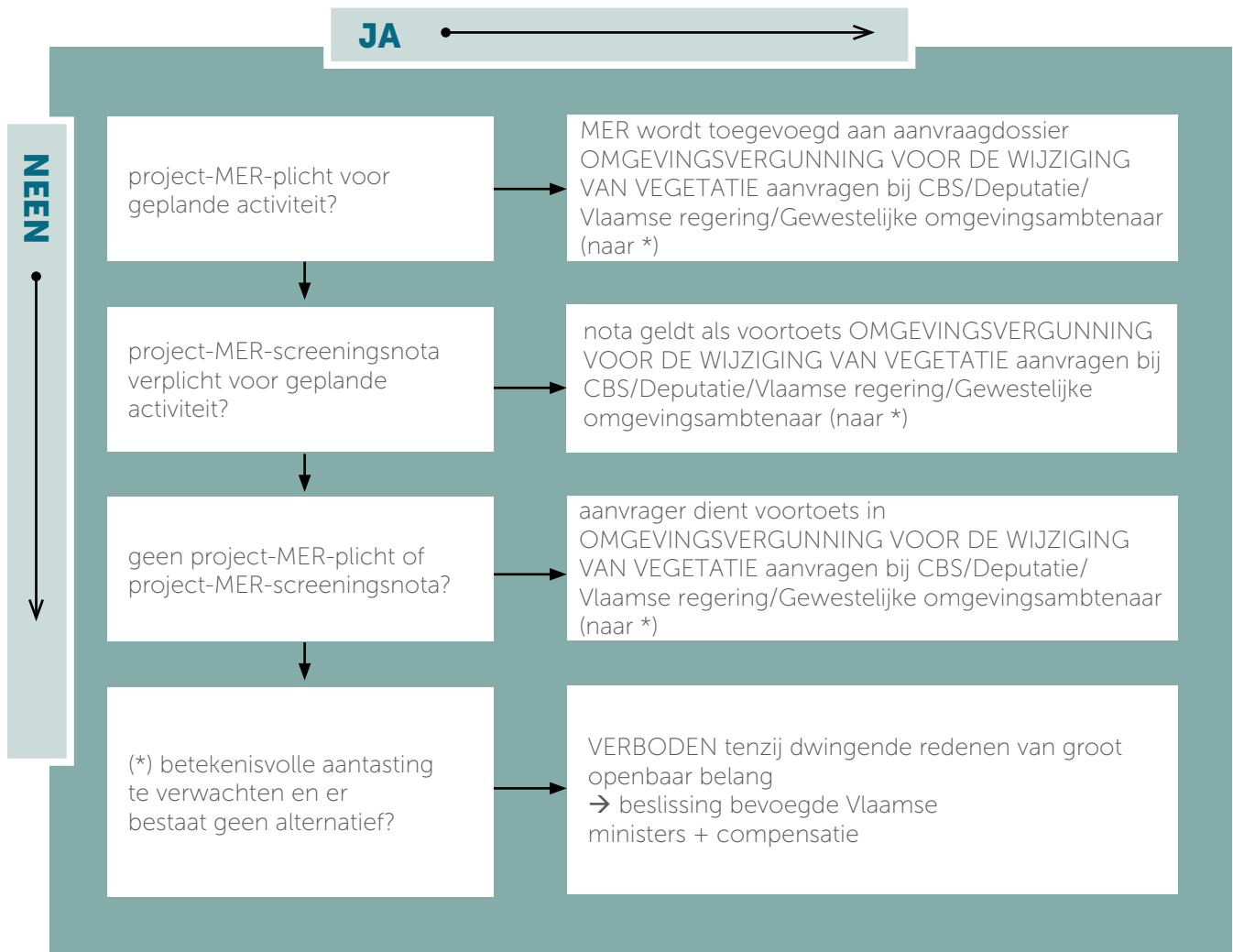
- er is geen alternatieve oplossing voorhanden die niet of minder schadelijk is; het onderzoek naar deze alternatieven gebeurt uitsluitend op basis van ecologische evaluatiecriteria;
- er kunnen dwingende redenen van groot openbaar belang ingeroepen worden, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard;
- indien de betrokken SBZ ingesteld is voor een prioritaire habitat of prioritaire soort volgens de Habitatrichtlijn, dan komen alleen argumenten inzake de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten in aanmerking; voor andere dwingende redenen van groot openbaar belang is een advies van de Europese Commissie vereist;
- de nodige compenserende maatregelen zijn genomen alsook de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen om te waarborgen dat de samenhang van de SBZ behouden blijft; de compenserende maatregelen zijn van dien aard dat een op kwalitatief en kwantitatief vlak evenwaardige habitat actief is ontwikkeld.

De Vlaamse Regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang. De compenserende maatregelen worden voorgesteld in het eventueel op te stellen MER, in de passende beoordelingsprocedure of in het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 36ter.

- **JA:** vraag de vereiste vergunning aan met toepassing van art. 36ter Natuurdecreet; beoordeling uitzonderingssituatie door Vlaamse Regering en uitvoeren van compensatie.
- **NEEN:** activiteit is verboden.

Sleutel 1: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in een speciale beschermingszone

Sleutel 2: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in het Vlaams Ecologisch Netwerk

1. Is er voor de activiteit een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen nodig en bestaat er een algemene ontheffing (hoofdstuk VI Maatregelenbesluit) op het verbod ingesteld op grond van art. 25 Natuurdecreet of art. 6 Maatregelenbesluit?

Opmerking: de hier besproken situatie geldt in principe voor elke vergunning of machtiging, maar is in de praktijk vooral van toepassing op de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Regeling inzake de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening bepaalt dat een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist is –binnen het bestek van deze handleiding– voor:

- ontbossing (zie de toelichting in **sleutel 4**);
- het kappen van hoogstammige bomen buiten bosverband (alleenstaand of in rijen) als deze bomen op 1 m hoogte een omtrek van minstens 1 m hebben;
- aanmerkelijke reliëfwijzigingen waarbij de aard of de functie van het terrein wijzigt, zoals voor het uitgraven of dempen van een veedrinkpoel.

In een aantal gevallen voorziet de Codex in vrijstellingen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Wat het kappen van hoogstammige bomen betreft, zijn volgende vrijstellingen voorzien:

- wanneer de bomen zich bevinden op een terrein waarvoor een door de bevoegde overheid of bevoegde administratie(s) goedgekeurd beheerplan of beheervisie bestaat op basis van de milieu- en natuurwetgeving. Vereist is dat het vellen als activiteit in dat beheerplan of die beheervisie werd opgenomen;
- het kappen van hoogstammige bomen die geen deel uitmaken van bos, als ze zich in woongebied, agrarisch gebied of industriegebied bevinden, telkens in de ruime zin. Dit laatste wil zeggen dat het ook om die gebieden gaat als ze onderworpen zijn aan bijzondere voorwaarden (b.v. landschappelijk waardevol agrarisch gebied). Woonparkgebieden vallen er echter niet onder. Bovendien moeten ze zich binnen een straal van maximum 15 m rondom de vergunde woning of (landbouw)bedrijfsgebouw bevinden;
- het vellen van alleenstaande bomen of van enkele bomen in lijnverband omwille van acuut gevaar en na voorafgaande schriftelijke instemming van de burgemeester. Deze vrijstelling overlapt gedeeltelijk met de bevoegdheid van de burgemeester om te waken over de veiligheid op de openbare wegen van zijn of haar gemeente;
- het vellen van hoogstammige bomen die deel uitmaken van systemen voor grondgebruik waarbij de teelt van bomen wordt gecombineerd met landbouw op dezelfde grond (zgn. agro-forestry) toegepast op een perceel landbouwgrond als vermeld in artikel 2, 12° van het decreet van 22 december 2006 houdende inrichting van een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het

meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid en waarvan de aanmelding via de verzamelaanvraag en het aanplanten van de bomen is gedaan na 1 juni 2012;

- het vellen van hoogstammige bomen die geen deel uitmaken van een bos, door of op verzoek van de leidingbeheerder:
  - » in de beschermde of voorbehouden zone aan weerszijden van bestaande ondergrondse vervoersinstallaties voor gas of vloeistof;
  - » in de veiligheidsstrook van 25 m aan weerszijden van bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen;
  - » in de veiligheidsstrook van 5 m aan weerszijden van bestaande ondergrondse hoogspanningslijnen;
- het vellen van hoogstammige bomen die geen deel uitmaken van een bos, door of op verzoek van de spoorwegbeheerder, in toepassing van artikel 2 en 4 van de wet van 15 april 1843 op de politie der spoorwegen, als aan een van volgende voorwaarden is voldaan:
- de hoogstammige bomen zijn gelegen binnen een ruimte van 20 m van de vrije rand van de bestaande spoorweg;
- de hoogstammige bomen zijn hoger dan de afstand tussen de voet van de boom en de vrije rand van de bestaande spoorweg;
- het vellen van hoogstammige bomen die geen deel uitmaken van een bos, op openbaar domein, mits in de onmiddellijke omgeving in het eerstvolgende plantseizoen een heraanplanting gebeurt. Wat wordt bedoeld met 'onmiddellijke omgeving'? Volgens het Verslag aan de Vlaamse Regering bij het wijzigingsbesluit van 2016 gaat het niet letterlijk om de plek waar de verwijderde boom stond, aangezien dat om veiligheidsredenen of praktische redenen (aanwezigheid van de boomstronk) problematisch kan zijn. Maar een compenserende heraanplant een paar honderd meters verder, komt niet in aanmerking om van de vrijstelling te genieten.
- Daarnaast vallen nog volgende vrijstellingen te noteren, die rechtstreeks te maken hebben met het wijzigen van vegetatie of KLE's. Voorwaarde is dat de wijziging gebeurt in uitvoering van landinrichting of ruilverkaveling, een natuurbeheerplan of een beheerplan onroerend erfgoed:
- het aanleggen, inbuizen, openleggen, herprofileren of geheel of gedeeltelijk dempen van grachten voor de detailontwatering van een gebied, voor zover de bodem van de aan te leggen grachten niet dieper is dan 1,5 m, gemeten vanaf het maaiveld;
- het uitvoeren van reliëfwijzigingen van minder dan 1 m die de aard en de functie van het terrein niet wijzigen;
- het aanleggen of herinrichten van poelen in functie van natuur- of landschapsbeheer met een maximale oppervlakte van 100 m².
- Los van het voorgaande punt is eveneens vrijstelling voorzien voor het louter door uitgraving aanleggen van een veedrinkpoel met een maximale oppervlakte van 100 m².

Regeling inzake de verbodsbepalingen van het Natuurdecreet

Voor de gebieden die opgenomen werden in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) gelden volgens het Natuurdecreet aangevuld door het Maatregelenbesluit 2003 volgende verbodsbepalingen:

- pesticiden gebruiken;
- wijzigen van de vegetatie, met inbegrip van meerjarige cultuurgewassen of van KLE;
- wijzigen van het reliëf van de bodem;
- werkzaamheden die (on)rechtstreeks het grondwaterpeil verlagen;
- werkzaamheden die bestaande ont- en afwatering versterken;
- wijzigen van de structuur van waterlopen;
- kunstmatig zaaien, aanplanten of op elke andere wijze introduceren van niet-inheemse planten, inclusief bomen en struiken, behalve:
  - » indien opgenomen in een goedgekeurd beheerplan;
  - » cultuurgewassen op cultuurgronden;
  - » laanbeplantingen met populieren;
  - » hoogstamboomgaarden;
  - » wegens specifieke cultuurhistorische redenen;
- afwijken van de criteria voor duurzaam bosbeheer (die zijn inmiddels vervangen door de criteria van integraal natuurbeheer);
- scheuren van permanent grasland.

Maar het hiervoor beschreven verbod op wijziging van vegetatie en KLE's is niet absoluut. Er bestaan algemene ontheffingen en het is daarnaast mogelijk aan het Agentschap voor Natuur en Bos een individuele ontheffing van het verbod te vragen (zie verder). Algemene ontheffingen zijn ingevoerd door het Maatregelenbesluit (bespreking in hoofdlijnen):

- de algemene beschermingsvoorschriften (hoofdstuk III Maatregelenbesluit) en de bijkomende beschermingsvoorschriften (in te voeren via een natuurrichtplan, managementplan Natura 2000 of managementplan) gelden niet op een woonperceel c.q. bedrijfsperceel van een vergunde, hoofdzakelijk vergunde of vergund geachte woning c.q. bedrijf. Een 'woonperceel' is het terrein waarop een woning gebouwd is, met de omringende tuin. Een 'bedrijfsperceel' bestaat uit de terreinen die behoren bij de bedrijfsgebouwen en er een ononderbroken ruimtelijk geheel mee vormen, met een straal van maximum 50 m rond de vergunde bedrijfsgebouwen. Graasweiden, akkers, ontginningen, schuilhokken e.d. horen er niet bij;
- de verbodsbepalingen mogen het vergunnen en uitvoeren van werkzaamheden aan zonevreemde constructies niet verhinderen; idem voor zonevreemde bedrijven, in het raam van een omgevingsvergunningsprocedure;
- de waterloopbeheerder krijgt een algemene ontheffing voor het aanbrengen van wijzigingen aan een waterloop en de oever in het kader van natuurontwikkeling of –herstel al dan niet in combinatie met de aanleg van overstromingsgebieden (projecten moeten goedgekeurd zijn door Vlaamse Regering of opgenomen in een goedgekeurd bekkenbeheerplan);
- voor ontginningen in ontginningsgebieden geldt een algemene ontheffing;
- het normale gebruik van bestaande vergunde wegen, jaagpaden, waterwegen, onbevaarbare waterlopen en spoorwegen en bovengrondse elektriciteitsleidingen en ondergrondse leidingen met hun aanhorigheden mag niet onmogelijk gemaakt worden; voor het normale onderhoud ervan wordt een algemene ontheffing verleend.

Indien geen algemene ontheffingsgrond bestaat, is een individuele ontheffing aan te vragen bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Het Maatregelenbesluit voorziet de mogelijkheid om de individuele ontheffing te koppelen aan een vergunnings- of machtigingsprocedure, i.c. de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Als het Agentschap voor Natuur en Bos een positief advies heeft uitgebracht en de machtiging of vergunning het advies, met de eventuele gestelde voorwaarden, heeft opgevolgd, is er meteen ook sprake van ontheffing, als het vergunde of gemachtigde werk onder de verbodsbepalingen valt (zie ook vraag 3).

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: art. 4.2.1.

B.Vl.Reg. 16 juli 2010 tot bepaling van handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, B.S. 10 september 2010.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998.

B.Vl.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004: art. 31 § 2.

→ **JA:** vraag een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan bij het College van Burgemeester en Schepenen/Deputatie/Vlaamse regering/Gewestelijke omgevingsambtenaar.

→ **NEEN:** zie 2

2. Is er voor de activiteit een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen nodig maar bestaat er geen algemene ontheffing (hoofdstuk VI Maatregelenbesluit) op het verbod ingesteld op grond van art. 25 Natuurdecreet of art. 6 Maatregelenbesluit?

Zie de toelichting bij **vraag 1**.

→ **JA:** vraag een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan bij het College van Burgemeester en Schepenen / Deputatie / Vlaamse Regering / Gewestelijke omgevingsambtenaar (voor de bevoegde overheid, **zie sleutel 6, vraag 1**); als de vergunning het positieve advies van ANB (met de eventuele voorwaarden) overneemt, dan mag de activiteit uitgevoerd worden; **maar ga verder naar 4**; is het advies negatief dan is de activiteit verboden.

→ **NEEN:** zie 3

3. Is er voor de activiteit geen omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen nodig en bestaat er een algemene ontheffing (hoofdstuk VI Maatregelenbesluit) op het verbod ingesteld op grond van art. 25 Natuurdecreet of art. 6 Maatregelenbesluit?

Zie de toelichting bij **vraag 1**.

- **JA:** activiteit mag worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.
- **NEEN:** vraag een individuele ontheffing aan bij het Agentschap voor Natuur en Bos op basis van hoofdstuk VI Maatregelenbesluit (art. 28 § 1).

4. Brengt de activiteit waarvoor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of ontheffing wordt gevraagd onvermijdbare én onherstelbare schade toe aan de natuur in het VEN (art. 26bis Natuurdecreet)?

Het Natuurdecreet voorziet binnen de gebieden die opgenomen werden in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) een bijzondere regeling voor het weren van activiteiten die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur kunnen toebrengen. Met 'onvermijdbare schade' wordt schade bedoeld die ontstaat als gevolg van een activiteit waarvoor geen alternatief bestaat. Onherstelbaar is bv. de schade aan een bos wegens het aanleggen van een straat doorheen het bos. Beide vormen van schade moeten zich tegelijk voordoen.

De overheid mag geen toestemming of vergunning verlenen voor een dergelijke activiteit, binnen het VEN. Als voor de activiteit slechts een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, moet door de kennisgever of melder worden aangetoond dat de geplande activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN zal toebrengen. Heeft hij dit niet aangetoond, dan moet de betrokken overheid dit zelf nagaan. Dit wordt de 'verscherpte natuurtoets' genoemd. Het onderzoek moet gebeuren binnen 30 dagen, tenzij in de toepasselijke wet- of regelgeving een andere wachtermijn is voorzien. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de geplande activiteit als de wachtermijn verstreken is zonder tegenbericht van de betrokken overheid.

Op dit principieel verbod is een uitzonderingsregeling van toepassing, die geïnspireerd is op die welke bestaat voor de speciale beschermingszones (zie vraag 5). Indien bij een vraag tot individuele ontheffing blijkt dat onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN aangericht kan worden, wordt dit meegedeeld aan de aanvrager. Die kan bijkomende informatie verstrekken en vragen om de afwijkingsprocedure toe te passen zoals voorzien in art. 26bis Natuurdecreet.

*Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 26bis.
B.VI.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.*

- **JA:** zie 5
- **NEEN:** geen verdere bijkomende actie te ondernemen (sleutel eindigt bij vraag 1, 2 of 3).

5. Bestaat er geen alternatief voor de activiteit én kunnen er dwingende redenen van groot openbaar belang worden ingeroepen, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, én wordt het natuurverlies kwantitatief en kwalitatief gecompenseerd?

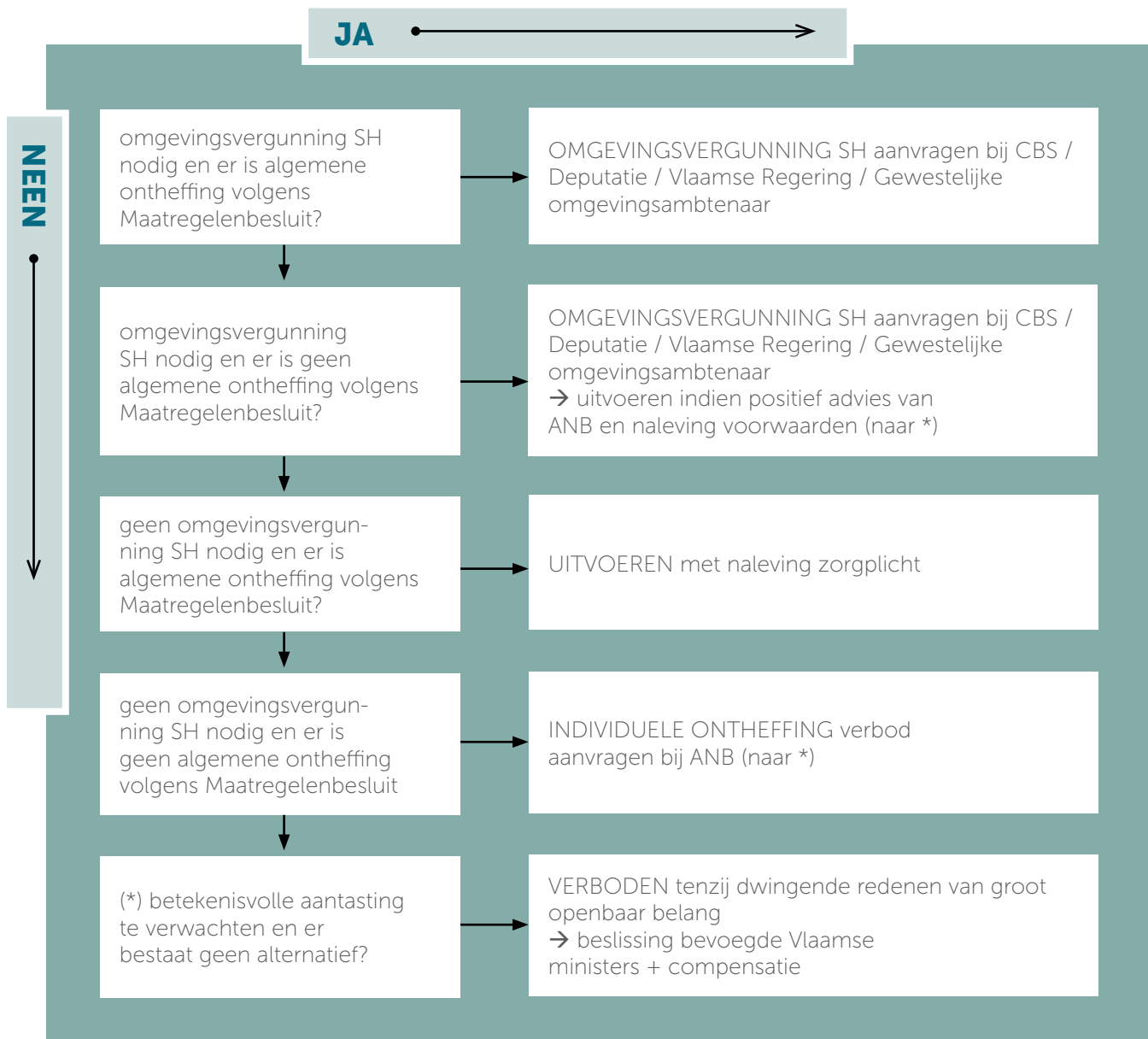
Op het door het Natuurdecreet ingestelde principe van het voorkomen van onvermijdbare en onherstelbare schade in het VEN bestaat een uitzonderingsregeling. Ze staat beschreven in art. 26bis en is uitgewerkt in hoofdstuk VII van het Maatregelenbesluit. Afwijking van voormeld principe is mogelijk indien aan volgende voorwaarden wordt voldaan: er is geen alternatieve oplossing voorhanden die niet of minder schadelijk is; het onderzoek naar deze alternatieven gebeurt uitsluitend op basis van ecologische evaluatiecriteria;

er kunnen dwingende redenen van groot openbaar belang ingeroepen worden, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard; alle schadebeperkende en compenserende maatregelen moeten worden genomen. De Vlaamse Regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang. De afwijkingsprocedure wordt geregeld in hoofdstuk VII van het Maatregelenbesluit 2003.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 26bis. B.Vl.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

- **JA:** bezorg de nodige informatie aan het Agentschap voor Natuur en Bos en vraag toepassing van art. 26bis Natuurdecreet; beoordeling van de uitzonderingssituatie door de Vlaamse Regering en uitvoeren van compensatie.
- **NEEN:** activiteit is verboden.

Sleutel 2: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)

Sleutel 3: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in een terrein met een goedgekeurd natuurbeheerplan

1. Gaat het om een 'geïntegreerd beheerplan', waarbij beleidsdoelen inzake natuurbehoud en onroerend erfgoed op elkaar worden afgestemd?

Een geïntegreerd beheerplan is een beheerplan waarin één gebiedsgerichte beheerplanning voor een onroerend erfgoed, voor erfgoedlandschappen, een natuurdomein of voor een ander terrein, beheerd ten behoeve van het natuurbehoud wordt vooropgesteld, en/of waarbij in geval van het overlappen van de verschillende beschermingsstatuten de verschillende beleidsdoelstellingen op elkaar worden afgestemd. Dat geïntegreerde beheerplan omvat steeds de verschillende beheerdoelstellingen en garandeert één afgestemde gebiedsgerichte visie binnen de geldende regelgeving.

Als de zakelijkrechthouder of de gebruiker voor een onroerend erfgoed of een erfgoedlandschap of voor een deel ervan dat een op zichzelf staand geheel vormt, tegelijkertijd of opeenvolgend een beheerplan onroerend erfgoed en een natuurbeheerplan opstelt, dan worden de verwezenlijkingen van alle beheerdoelstellingen voor dat goed in één beheerplan geïntegreerd.

Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, B.S. 27 oktober 2014, art. 8.3.1 e.v.

- **JA:** afwijken van het geïntegreerd beheerplan is slechts mogelijk als het globaal kader en de beheerdoelstellingen inzake natuurbehoud (zie hieronder voor de verschillende types van beheerplannen) niet in het gedrang komen en de wijziging geen gevolgen heeft buiten het terrein. Anders wijziging van het beheerplan aan te vragen. In alle gevallen is een advies van het agentschap Onroerend Erfgoed vereist.
- **NEEN:** zie 2

2. Gaat het om een beheerplan van type één?

Het beheer van een terrein van type één wordt gevoerd met het oog op een geïntegreerd beheer ten behoeve van het natuurbehoud, waarbij het behoud van de aanwezige natuurkwaliteit en van het natuurlijk milieu gegarandeerd worden. Daarbij moet ook de zorgplicht van art. 14 Natuurdecreet nageleefd worden.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 16quater en art.16novies.

- **JA:** afwijken van het natuurbeheerplan is slechts mogelijk als het bovenstaande globaal kader en de beheerdoelstellingen niet in het gedrang komen en de wijziging geen gevolgen heeft buiten het terrein. Anders wijziging van het beheerplan aan te vragen.
- **NEEN:** zie 3

3. Het gaat om een beheerplan van type twee?

Het beheer van een terrein van type twee wordt gevoerd met het oog op het behouden of ontwikkelen van een hogere natuurkwaliteit en van het behouden of verbeteren van het natuurlijk milieu. Het beheer van een dergelijk terrein is gebaseerd op volgende uitgangspunten:

1. over ten minste een vierde van de oppervlakte van het terrein wordt het realiseren van minstens één natuurstreefbeeld tot doel gesteld. De natuurstreefbeelden werden vastgesteld door de Vlaamse Regering;
2. met het oog op een geïntegreerd beheer ten behoeve van het natuurbehoud worden doelstellingen geformuleerd voor de ecologische, economische en sociale functie in het terrein, waarbij sterk rekening wordt gehouden met de aanwezige en potentiële natuurwaarden, en waarbij de maatregelen ter realisatie van de economische functie en sociale functie het vervullen van de ecologische functie niet mogen bemoeilijken of verhinderen;
3. de beheerder kan plaatselijk en voor een of meer delen van het terrein de klemtoon op het realiseren van een bepaalde functie leggen, op voorwaarde dat de andere functies voldoende in het volledige terrein aan bod komen.

Het beheer moet beantwoorden aan de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer. Relevant voor wijziging van vegetatie of KLE's zijn de volgende in bijhorende indicatoren vertaalde criteria (in hoofdlijnen), in alle natuurterreinen:

- de beheerder zorgt, binnen de mogelijkheden van het beheerplan, voor een natuurlijke waterhuishouding. Hij zal de bestaande vrije loop van stromende waters binnen het terrein niet beïnvloeden en hij zal waterrijke gebieden als vermeld in het decreet van 21 oktober 1997, en overstromingsgebieden niet ontwateren;
- Het gebruik van pesticiden is niet toegestaan. Het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen is toegestaan bij zorgvuldige toepassing en controle, zonder af te wijken van geldende regelgeving of van internationaal erkende wetenschappelijke voorschriften;
- de beheerder beperkt bodembewerking in het terrein tot een minimum of tot die maatregelen die nodig zijn voor de realisatie van de beheerdoelstellingen van de ecologische functie;
- aanrijking met nutriënten is niet toegestaan wegens het risico van eutrofiëring, grondwatervervuiling en wijzigingen in de kruidlaag, behalve in het geval van indirecte bemesting via extensieve begrazing, tenzij dat op gemotiveerde wijze in het beheerplan is geregeld;
- de beheerder zorgt standaard voor de afvoer van de beheerresten van de uitgevoerde beheerwerken, in het bijzonder in de open gedeelten van het terrein. In mozaïeklandschappen wordt het laten liggen van dood hout gestimuleerd op plaatsen waar dat principe niet conflicteert met de aanwezigheid van botanische waarden;
- bij exploitatie en beheerwerken wordt schade aan de standplaats, de bodem, de vegetatie en begroeiing, het overblijvend bestand (inclusief verjonging) en verstoring van wilde dier- en plantensoorten tot een minimum beperkt;
- de beheerder past de zorgplicht, het standstillbeginsel, de beschermingsbepalingen uit het Natuurdecreet betreffende vegetaties, KLE's en soorten als volgt toe: het gevoerde beheer mag voor de totaliteit van het terrein niet leiden tot een achteruitgang van de biologische diversiteit en de natuurkwaliteit van het terrein. Op bestandsniveau geldt dat soortenrijke en bijzondere vegetaties niet vervangen mogen worden door soortenarmere vegetaties. In geval van procesbeheer wordt er voor gezorgd dat aan de voormelde principes op de schaal van de totaliteit van het terrein voldaan wordt. De aanwezige wettelijk beschermde vegetaties en kleine landschapselementen (zoals bronnen, poelen, hagen, houtkanten, knotbomen, graften, holle wegen) krijgen een gepast herstel- of instandhoudingsbeheer. Het leefgebied van de aanwezige Europees te beschermen soorten, de soorten van regionaal belang en andere soorten beschermd op basis van het Soortenbesluit wordt in stand gehouden, hersteld of verbeterd;
- de beheerder zorgt ook standaard voor een gepast beheer van de aanwezige bijzondere natuurwaarden, die bijdragen tot een hoge natuurkwaliteit en biologische diversiteit, als die niet al gedekt zijn door de toepassing van de vorige indicator. Concreet wordt onder meer rekening gehouden met sleutelsoorten of karakteristieke soorten van alle vegetaties die in aanmerking komen als natuurstreefbeeld, oud-bosplanten, oude bomen met holten voor vogels, zoogdieren en ongewervelden, monumentale bomen, nestbomen van roofvogels, nesten van rode bosmier, zeldzame en bedreigde boom-, struik- en plantensoorten;
- de beheerder behoudt de aanwezige natuurelementen, die bijdragen aan de structuurdiversiteit van het terrein en hij zorgt voor het behoud van soorten die aan deze natuurelementen gebonden zijn, als die maatregelen niet al gedekt zijn door de toepassing van de twee vorige indicatoren. Hieronder vallen onder meer de structuurrijke en ruimtelijke overgangen tussen vegetaties, zoals mantel- en zoomvegetaties, open plekken in het bos en kleine landschapselementen. Hij zorgt voor de ontwikkeling van dergelijke ruimtelijke overgangen

als dat relevant is voor het behoud van populaties van soorten die van belang zijn voor het terrein. Bij de aanleg van houtkanten en hagen wordt met inheemse boomsoorten gewerkt;

- de beheerder streeft op het vlak van invasieve uitheemse soorten een proactief beleid na op het terrein. Als dergelijke uitheemse soorten zich vestigen en op termijn een bedreiging dreigen te vormen om de beheerdoelstellingen van de ecologische functie te behalen en om de natuurstreefbeelden te realiseren, worden tijdig de nodige maatregelen genomen om ze te verwijderen of te beperken, voor zover een redelijk resultaat kan gehaald worden, binnen de gebiedseigen ruimtelijke context. Mechanische bestrijding van invasieve uitheemse soorten geniet de voorkeur. Het aanplanten van invasieve uitheemse soorten is uitgesloten.

Specifiek voor bossen komen daar de volgende criteria en indicatoren bij:

- bosbestanden met inheemse boomsoorten mogen niet vervangen worden door uitheemse soorten, en bosbestanden met inheemse loofboomsoorten mogen niet door naaldboomsoorten vervangen worden. Heterogene bosbestanden worden niet omgevormd tot homogene bosbestanden;
- de beheerder zorgt voor een aandeel van minstens 5% aan gevarieerde randen en open plekken;
- de beheerder kiest een boomsoortensamenstelling die altijd standplaatsgeschikt is;
- de beheerder kiest bij voorkeur voor kleinschalige beheeringrepen, zoals bij plagwerken en kappingen. Kaalslagen in het kader van bosverjonging zijn beperkt tot 1 hectare. Kaalslagen voor omvorming van niet-inheemse bestanden tot inheemse bestanden en bij het kappen van populieren zijn beperkt tot 3 hectare. Deze regel is niet van toepassing voor bosomvormingen die de realisatie van open natuurstreefbeeld tot doel hebben, zoals de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen;
- de beheerder zorgt er bij de verjonging van zijn bos voor dat die in tijd en ruimte leidt tot een gevarieerde bosstructuur en -opbouw;
- de bosbeheerder beschikt, boven op de indicatoren met betrekking tot de realisatie van de natuurstreefbeelden, als onderdeel van zijn natuurbeheerplan, over een omvormingsplan voor de overige homogene aanplantingen van uitheemse boomsoorten. Daarbij gelden de volgende normen:
  1. als norm voor populier: er wordt een onderetage opgebouwd en behouden van verschillende inheemse houtige gewassen. Die mag als hakhout worden beheerd met populier als bovenstaanders;
  2. als norm voor andere homogene uitheemse aanplantingen: de beheerder brengt structuurdiversiteit aan in de aanplantingen door de volgende twee types van maatregelen:
    - i. op de schaal van alle homogene uitheemse aanplantingen wordt gezorgd voor boomsoortdifferentiatie, door met verschillende boomsoorten te werken;
    - ii. in 30% van de andere homogene aanplantingen, wordt op bestandsniveau gezorgd voor menging en voor aangepaste beheervormen die de structuurdiversiteit verder verhogen, zoals het hanteren van ruimere plantverbanden;
- de beheerder kiest op zinvolle wijze bij het beheer van het bos waar mogelijk voor natuurlijke verjonging, zowel kwalitatief als kwantitatief: standplaatsgeschikt en kwalitatief goed en aangepast uitgangsmateriaal. Voor bebossingen en herbebossingen komt kunstmatige aanplanting in aanmerking;
- de beheerder zorgt ervoor dat op 5% van de oppervlakte van een bos maatregelen genomen worden om oude bomen die niet meer gekapt worden, kansen te bieden, zodat ze een natuurlijke leeftijd kunnen bereiken. De beheerder kan dat onder meer doen door op 5% van de oppervlakte verouderingseilanden aan te leggen waar de bomen niet meer gekapt worden, of waar geen eindakpen meer plaatsvinden, of hij kan ervoor kiezen om dat meer verspreid te doen over heel het bos aan de hand van individuele bomen;
- de beheerder zorgt ervoor dat de aanwezige hoeveelheid dood hout minstens behouden blijft en streeft naar het behoud van de voornaamste natuurwaarden uit het terrein op het vlak van dood hout. Daarbovenop neemt hij specifieke beheermaatregelen om de toename te bevorderen als de hoeveelheid dood hout onvoldoende blijkt om een gunstige staat van instandhouding te bereiken. In het natuurbeheerplan zijn daarvoor concrete beheerlijnen opgenomen, die gericht zijn op het behoud en het verkrijgen van meer dood hout in het bos, afhankelijk van de natuurlijke bestandsontwikkeling.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 16quinquies en art. 16novies. B.VI.Reg. 14 juli 2017 betreffende de natuurbeheerplannen en de erkenning van natuurreservaten, B.S. 18 oktober 2017. B.VI.Reg. 14 juli 2017 houdende vaststelling van de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer, B.S. 25 augustus 2017.

→ **JA:** afwijken van het natuurbeheerplan is slechts mogelijk als het bovenstaande globaal kader en de beheerdoelstellingen niet in het gedrang komen en de wijziging geen gevolgen heeft buiten het terrein. Anders wijziging van het beheerplan aan te vragen.

→ **NEEN:** zie 4

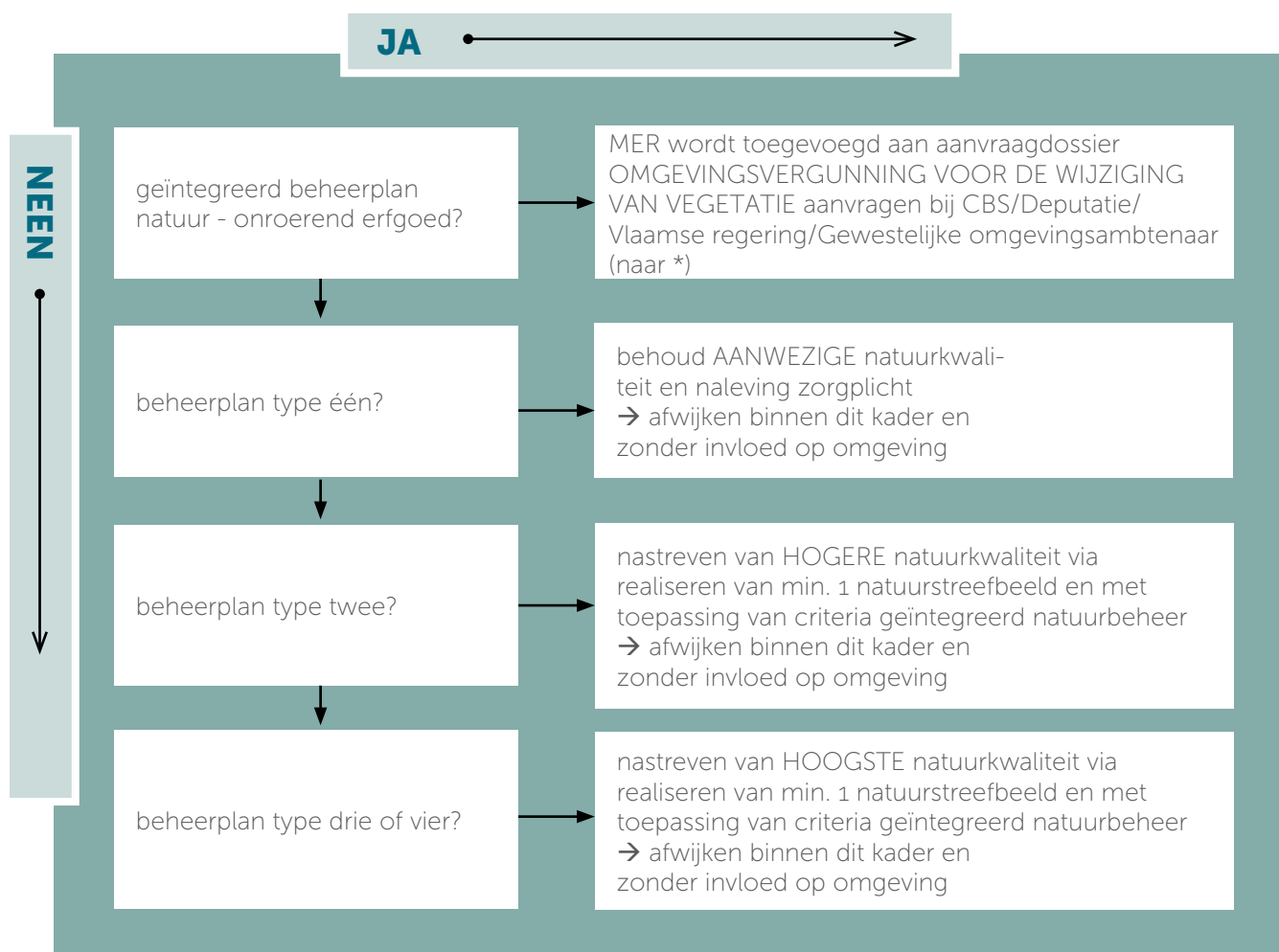
4. Het gaat om een beheerplan van type drie of vier.

Het beheer van een terrein van type drie of type vier wordt gevoerd met het oog op het behouden of ontwikkelen van de hoogste natuurkwaliteit. Het beheer van een dergelijk terrein is gebaseerd op volgende uitgangspunten: 1° over de volledige oppervlakte van het terrein wordt het realiseren van minstens een natuurstreefbeeld tot doel gesteld; 2° er kan bovendien gestreefd worden naar de realisatie van de sociale functie en de economische functie, op voorwaarde dat dit de realisatie van de ecologische functie en van de natuurstreefbeelden niet bemoeilijkt of verhindert. Het beheer moet beantwoorden aan de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer. De voor wijziging van vegetatie of KLE's relevante criteria vertaald naar concrete indicatoren zijn opgesomd in het vorige punt.

*Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 16sexies en art. 16novies.
B.VI.Reg. 14 juli 2017 betreffende de natuurbeheerplannen en de erkenning van natuurreservaten, B.S. 18 oktober 2017.
B.VI.Reg. 14 juli 2017 houdende vaststelling van de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer, B.S. 25 augustus 2017.*

- ➔ **Afwijken van het natuurbeheerplan is slechts mogelijk als het bovenstaande globaal kader en de beheerdoelstellingen niet in het gedrang komen en de wijziging geen gevolgen heeft buiten het terrein. Anders wijziging van het beheerplan aan te vragen.**

Sleutel 3: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in een terrein met een goedgekeurd natuurbeheerplan

Sleutel 4:

wijziging vegetatie in bos

Opmerking: kleine landschapselementen behoren in principe niet tot het bos. Het Bosdecreet sluit fruitboomgaarden alsook lijnbeplantingen en houtkanten, onder meer langs wegen, rivieren en kanalen expliciet uit van het toepassingsveld. Waterpartijen en waterlopen kunnen evenmin met bos gelijkgesteld worden; alleen bepaalde niet-beboste oppervlakten zoals kaalvlakten, open plekken, picknickplaatsen, brandwegen enz. worden tot het bos gerekend.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 3.

1. Is de activiteit verboden door het Bosdecreet? De activiteit past niet in het raam van een ontbossing.

De onderstaande verbodsbepalingen die in het Bosdecreet worden opgesomd in de artikels 20 (openbare bossen) en 97 (alle bossen) hebben rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking op wijziging van de vegetatie:

- het verwijderen van (onderdelen van) planten (art. 20);
- opgravingen of extracties van materiaal uit de bodem of uit de ondergrond verrichten (art. 20);
- werkzaamheden die niet in het beheerplan werden opgenomen en die van aard zijn wijzigingen aan te brengen aan de vegetatie (art. 20);
- planten introduceren (art. 20);
- vuur maken behalve wanneer zulks nodig is als beheermaatregel, als fytosanitaire maatregel bij wet verplicht of als onderdeel van een wetenschappelijk experiment (art. 20);
- bronnen, veen- of turflagen wijzigen (art. 20);
- pesticiden en meststoffen –buiten de plantputten– gebruiken (art. 20);
- bomen beschadigen, planten verdelgen, wegnemen, uitrukken of afsnijden (tenzij, wat de privé-bossen betreft, dit gebeurt als beheermaatregel) (art. 20 en 97);
- strooisel verwijderen (art. 97);
- dood hout, liggend of staand, verwijderen indien dit niet behoort tot een partij verkochte bomen (art. 97, alleen van toepassing in de openbare bossen);
- bomen opsnoeien, tenzij opgenomen in een goedgekeurd bosbeheerplan (art. 97, alleen van toepassing in de openbare bossen);
- dieren te houden binnen omheiningen. Omvorming van bestaande (privé)bossen tot grasweide, wordt gelijkgesteld met ontbossing (art. 97).

Kappingen zijn in principe verboden (art. 81). Bovendien zijn werkzaamheden die wijzigingen aan de fysische toestand (bodem, waterhuishouding, e.d.) tot gevolg hebben (art. 90), kaalslag (art. 93) en ingrijpende wijzigingen en beschadigingen van de bodem, de strooisel-, kruid- of boomlaag (art. 96) verboden. Deze laatste bepaling slaat o.m. op het invoeren van bosbegrazing en het toepassen van strooiselroof.

Ontbossing is het verwijderen van het bosbestand met het oog op een wijziging van het grondgebruik van het perceel. Ontbossing gaat dus verder dan kaalslag.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 20, 81, 90, 93, 96 en 97.

→ **JA:** zie 2.

→ **NEEN:** zie 3.

2. Is de activiteit opgenomen in een goedgekeurd natuurbeheerplan?

Sinds 2017 is de regeling inzake bosbeheerplannen vervangen door de nieuwe algemene regeling inzake natuurbeheerplannen van het Natuurdecreet (**zie sleutel 4 voor meer toelichting**).

De in het vorige punt opgesomde activiteiten zijn toegestaan als ze zijn opgenomen in een goedgekeurd natuurbeheerplan. Er is dan tevens vrijstelling van de verbodsbepalingen of omgevingsvergunningsplicht voor de wijziging van vegetatie krachtens het Natuurdecreet (**zie sleutel 6**).

Indien deze activiteiten niet zijn opgenomen in een goedgekeurd natuurbeheerplan, kunnen ze alsnog worden uitgevoerd als een machtiging verleend wordt door het Agentschap voor Natuur en Bos. Opgelet: deze activiteiten mogen niet leiden tot het definitief verdwijnen van het bos; in dat geval spreken we van ontbossing (**zie vraag 3**)!

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 20, 81, 90, 93, 96 en 97.

- **JA:** activiteit kan worden uitgevoerd op basis van het Bosdecreet, met inachtneming van de zorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet.
- **NEEN:** vraag een machtiging aan bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

3. Gaat het om ontbossing?

Hoewel de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening de mogelijkheid voorziet om voor ontbossing een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan te vragen, wordt ontbossing door het Bosdecreet principieel verboden.

- **JA:** zie 4
- **NEEN:** de activiteit mag worden uitgevoerd met naleving van de natuurzorgplicht van art. 14 Natuurdecreet en de criteria van geïntegreerd natuurbeheer (**zie sleutel 3**).

4. Gaat het om ontbossing gesitueerd in een Vlaams of erkend natuurreservaat, is ze opgenomen in een goedgekeurd natuurbeheerplan en noodzakelijk voor de realisatie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen voor een speciale beschermingszone?

Het Bosdecreet voorziet twee gevallen waarin ontbossing mogelijk is zonder dat daarvoor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen moet worden aangevraagd. De eerste is ontbossing in een erkend of Vlaams natuurreservaat in uitvoering van een goedgekeurd beheerplan: slechts een voorafgaande melding aan ANB is vereist, op voorwaarde dat de ontbossing noodzakelijk is voor de realisatie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen op basis van het Natuurdecreet. (Deze voorwaarde geldt voor beheerplannen goedgekeurd sinds 1 januari 2009.) Compensatie moet niet gegeven worden aangezien de verplichting daartoe gekoppeld is aan de regeling van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Aangezien de regeling inzake instandhoudingsdoelstellingen past in die van de SBZ, moet ook **sleutel 1** geraadpleegd worden!

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 47.

- **JA:** meld de geplande ontbossing aan het Agentschap voor Natuur en Bos.
- **NEEN:** zie 5

5. Gaat het om een rooiing van bos binnen 22 jaar na de aanplanting of spontane bebossing, of om een rooiing binnen 3 jaar na de laatste exploitatie van houtige gewassen in agrarisch gebied?

Dit is de tweede uitzondering voorzien door het Bosdecreet. Wie bos heeft aangeplant of spontaan laten opschieten, beschikt aldus over een 'bedenktijd' van 22 jaar om het bos alsnog te verwijderen. Rooien betekent dat ook de ondergrondse delen van de bomen worden verwijderd. Hoewel dit niet absoluut zo hoeft te zijn, geeft dergelijke handeling meestal aan dat de uitvoerder een ander gebruik aan het terrein wenst te geven. Een gewone kapping valt onder de algemene regeling van het Bosdecreet en zal maar met een machtiging van ANB mogen worden uitgevoerd. Gaat het om een rooiing van houtachtige gewassen die werden aangeplant in agrarisch gebied, dan bedraagt de termijn 3 jaar na de laatste exploitatie.

Ook hier is geen compensatie vereist. De voorafgaande melding wordt door ANB onderzocht. Binnen 30 dagen wordt het antwoord van ANB aan de melder bezorgd.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 87 en 90bis.

- **JA:** meld de geplande ontbossing aan de Dienst Landbouw en aan het Agentschap voor Natuur en Bos.
- **NEEN:** zie 6

6. Gaat het om ontbossing voor werken van algemeen belang, om ontbossing of verkaveling in woon- of industriegebied, om ontbossing van uitvoerbare delen van een niet-vervallen verkaveling of om ontbossing in functie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen opgemaakt voor een speciale beschermingszone?

In afwijking op het principiële verbod op ontbossing is toch een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor ontbossing mogelijk:

- voor werken van algemeen belang;
- voor ontbossingen of verkavelingen in woon- of industriegebied en daarmee gelijkgestelde gebieden (gewestplan en ruimtelijke uitvoeringsplannen);
- voor de uitvoerbare delen in een niet-vervallen verkaveling.
- in functie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen voor een speciale beschermingszone, in uitvoering van een goedgekeurd natuurbeheerplan.

In de gevallen dat toch een omgevingsvergunning voor ontbossing kan worden verleend, moet door de aanvrager van de vergunning compensatie gegeven worden in natura of in geld voor het verlies aan bosareaal. Deze compensatieplicht geldt evenwel niet voor ontbossing in functie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen. Het voorstel van compensatie moet door ANB worden goedgekeurd of aangepast vooraleer de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen mag worden verleend.

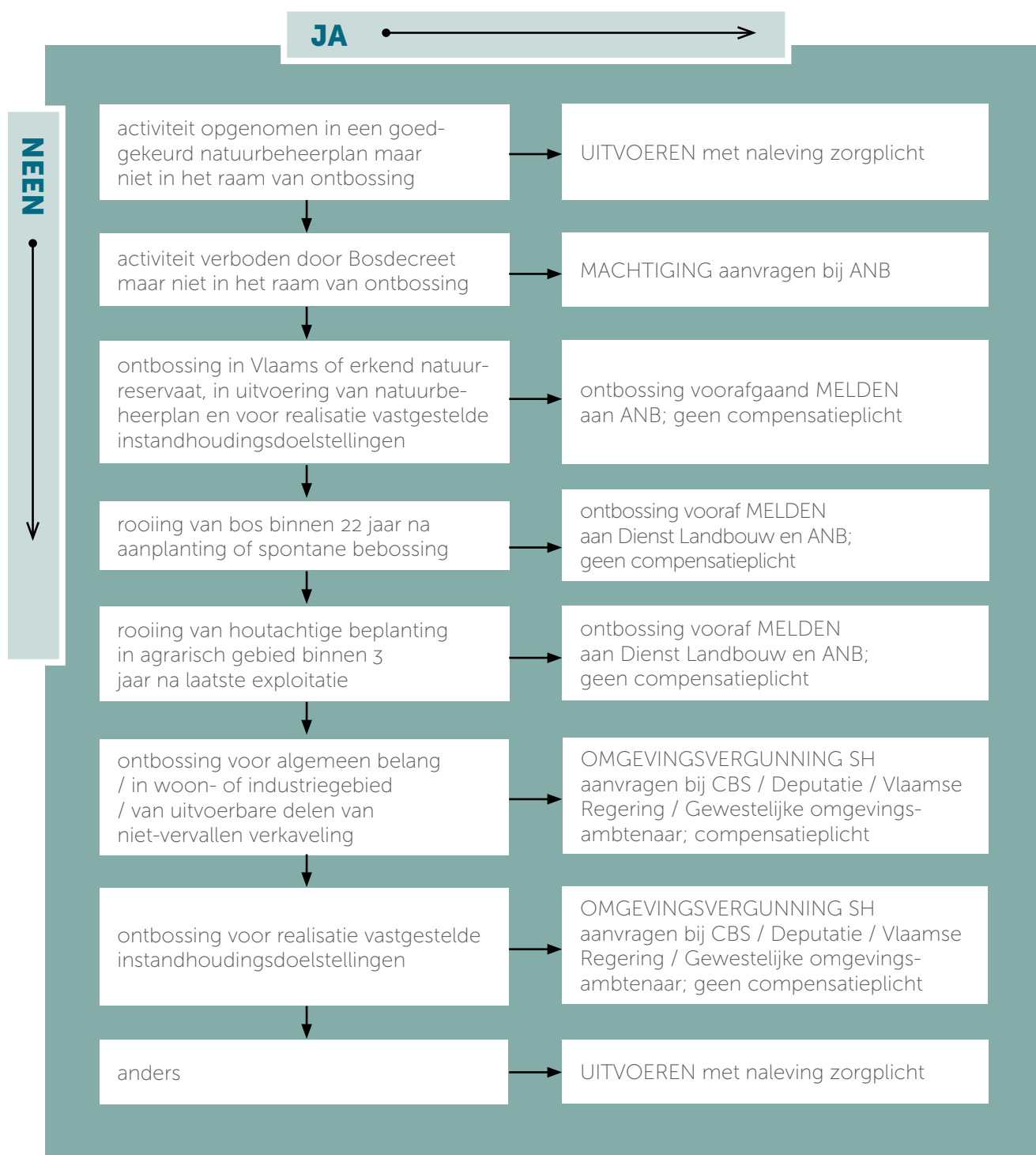
Als het een ontbossing betreft die niet valt onder punt 4, 5 of 6 rest de mogelijkheid om bij de bevoegde Vlaamse minister een individuele ontheffing aan te vragen van het verbod op ontbossing. Let op: deze bevoegdheid werd gedelegeerd naar de administrateur-generaal van ANB; aanvragen moeten naar de provinciale buitendienst van ANB worden gestuurd. Meer precies gaat het om een ontheffing van het verbod tot het verlenen van een omgevingsvergunning voor ontbossing. De ontheffing wordt verleend met inachtneming van de wetgeving inzake ruimtelijke ordening en na advies van ANB. Als ontheffing wordt verleend, betekent dit niet automatisch dat de omgevingsvergunning tot ontbossing daadwerkelijk zal worden verleend. Dit blijft een afzonderlijke bevoegdheid van de vergunning verlenende overheid (CBS/Deputatie/Vlaamse regering/Gewestelijke omgevingsambtenaar).

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: art. 4.1.2.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 90bis.

- **JA:** vraag een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vergezeld van een compensatievoorstel (niet vereist indien ontbossing i.f.v. vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen) aan bij het College van burgemeester en schepenen / Deputatie / Vlaamse Regering / Gewestelijke omgevingsambtenaar (voor de bevoegde overheid, **zie sleutel 6 vraag 1**), waarna compensatie.
- **NEEN:** vraag een individuele ontheffing aan bij de administrateur-generaal van ANB op basis van art. 90bis Bosdecreet; vraag daarna een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan bij het College van burgemeester en schepenen / Deputatie / Vlaamse Regering / Gewestelijke omgevingsambtenaar waarna compensatie.

Sleutel 4: wijziging vegetatie in bos

Sleutel 5: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in een beschermd cultuurhistorisch landschap

1. Is voor de activiteit geen omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist en is ze opgenomen in een goedgekeurd beheerplan voor het beschermd cultuurhistorisch landschap én vrijgesteld van de toelatingsplicht?

Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet in de mogelijkheid om voor het beheer van beschermde cultuurhistorische landschappen een beheerplan op te stellen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om een zgn. geïntegreerd beheerplan op te maken, waarin de beleidsdoelstellingen inzake onroerend erfgoed en natuurbehoud op elkaar afgestemd worden (zie sleutel 3). Indien handelingen in het goedgekeurde beheerplan vrijgesteld zijn van de toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed (zie verder, 3), kunnen deze zonder meer worden uitgevoerd. Het gaat weliswaar om handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen is vereist (zie verder, 2 en 3). Raadpleeg sleutel 6 om na te gaan of al dan niet een vergunning nodig is. Er is tevens vrijstelling van de verbodsbepalingen of omgevingsvergunningsplicht voor de wijziging van vegetatie krachtens het Natuurdecreet.

*Decreet 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, B.S. 17 oktober 2013: art. 8.1.1.
B.VI.Reg. betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, B.S. 27 oktober 2014.*

- **JA:** activiteit kan worden uitgevoerd op basis van het Onroerenderfgoeddecreet, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.
- **NEEN:** zie 2

2. Valt de activiteit onder de toelatingsplichten?

Het Onroerenderfgoeddecreet maakt een onderscheid tussen het zgn. actiefbehoudsbeginsel en het passiefbehoudsbeginsel. Het eerste houdt in dat de zakelijkrechthouders en gebruikers van een beschermd goed het in goede staat behouden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken. Het tweede betekent dat het verboden is beschermde goederen te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of andere handelingen te stellen die de erfgoedwaarde ervan aantasten. De Vlaamse Regering heeft de toelatingsplichten vastgesteld. Deze zijn slechts van toepassing voor zover ze niet afwijken van de bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud opgenomen in het beschermingsbesluit. Het gaat om generieke toelatingsplichten voor alle beschermde goederen en specifieke toelatingsplichten voor beschermde cultuurhistorische landschappen.

*Decreet 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, B.S. 17 oktober 2013: art. 6.4.1 en 6.4.2.
B.VI.Reg. betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, B.S. 27 oktober 2014.*

- **JA:** zie 3
- **NEEN:** een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of een omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie kan vereist zijn; indien niet, dan kan de activiteit worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

3. Is een vergunning vereist voor de activiteit?

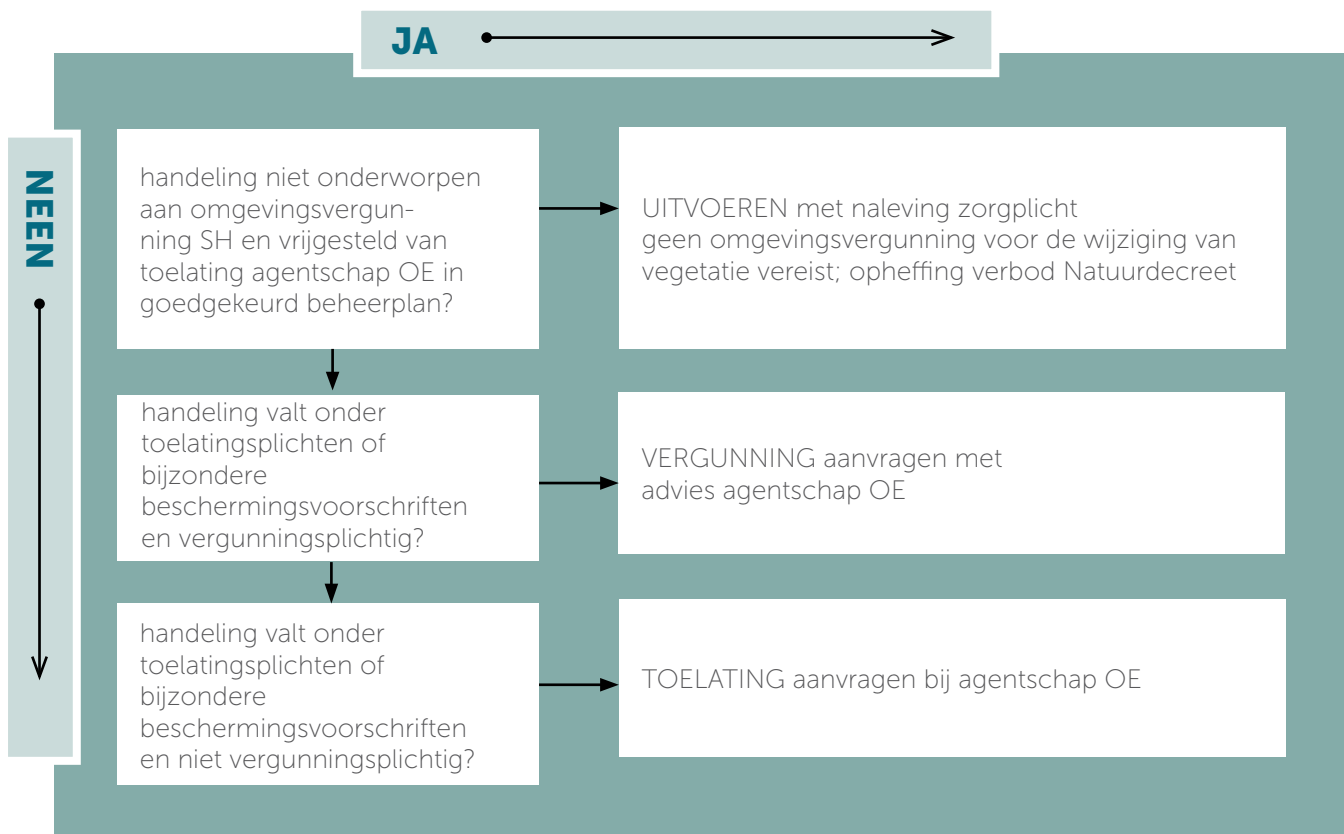
Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet in twee mogelijkheden om eventueel af te wijken van de verbodsbepalingen. Wil je iets ondernemen dat valt onder de toelatingsplichten en dat vergunningsplichtig is (omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie, enz.) dan is de vergunning verlenende overheid verplicht om een advies aan te vragen bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Het advies heeft de gevolgen als omschreven in artikel 4.3.3 en 4.3.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: als het aangevraagde strijdig is met direct werkende normen (in dit geval inzake onroerend erfgoed) moet de vergunning geweigerd worden of door het opleggen van voorwaarden waarborgen dat de betrokken normen nageleefd worden; als het aangevraagde onwenselijk is in het licht van doelstellingen of zorgplichten (inzake onroerend erfgoed) kan de vergunning worden geweigerd. Gaat het om handelingen die vallen onder de toelatingsplichten maar niet vergunningsplichtig zijn, dan moet rechtstreeks toelating gevraagd worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Decreet 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, B.S. 21 mei 1996: art. 6.4.4.

B.VI.Reg. betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, B.S. 27 oktober 2014.

- **JA:** vraag de vereiste vergunning aan, met advies van het agentschap Onroerend Erfgoed.
- **NEEN:** toelating te verlenen door het agentschap Onroerend Erfgoed.

Sleutel 5: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in een beschermd cultuurhistorisch landschap

Sleutel 6: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE)

(algemene regeling volgens Natuurdecreet en Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening)

1. Is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist voor de activiteit?

De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening bepaalt dat een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist is (binnen het bestek van deze handleiding) voor:

- ontbossing (zie de toelichting in **sleutel 4**);
- het kappen van hoogstammige bomen buiten bosverband (alleenstaand of in rijen) als deze bomen op 1 m hoogte een omtrek van minstens 1 m hebben;
- aanmerkelijke reliëfwijzigingen waarbij de aard of de functie van het terrein wijzigt.

In een aantal gevallen voorziet de codex in vrijstellingen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen (zie de toelichting in **sleutel 2 vraag 1**). Een voorbeeld is het uitgraven van een veedrinkpoel van max. 100 m².

Het Natuurdecreet voorziet een eerste vrijstellingsgrond voor verboden of omgevingsvergunningsplichtige wijzigingen van vegetatie of KLE (zie 5) als voor de activiteit op grond van een wet, decreet of besluit een vergunning of toestemming van de overheid is verleend, na advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud (Agentschap voor Natuur en Bos, ANB). Het uitvoeringsbesluit van 1998 beperkt deze vrijstelling tot de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. In de praktijk maakt deze beperking evenwel weinig verschil uit. De vrijstelling geldt zowel bij positief als bij negatief advies.

De vrijstelling geldt dus niet alleen t.o.v. de omgevingsvergunningsplicht voor de wijziging van vegetatie maar ook t.o.v. de verboden wijzigingen volgens het Natuurdecreet. M.a.w. door het aanvragen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen kan het verbod omzeild worden. Het advies van ANB is immers wel verplicht maar niet bindend. Uiteraard zal een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen die afwijkt van het advies behoorlijk gemotiveerd moeten worden door de vergunning verlenende overheid (Vlaamse Regering of gewestelijke omgevingsambtenaar / Deputatie / College van Burgemeester en Schepenen).

Bovendien is in de procedure inzake de omgevingsvergunning voorzien dat ANB in beroep kan gaan tegen een beslissing van de vergunning verlenende overheid. Voorwaarde is wel dat ANB tijdig advies heeft uitgebracht bij de behandeling van de vergunningsaanvraag of ten onrechte niet om advies werd gevraagd.

Voorbeeld: het wijzigen van een holle weg is verboden op grond van het Natuurdecreet. Toch kan een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen worden aangevraagd voor aanmerkelijke reliëfwijziging, teneinde de holle weg te kunnen volstorten met grond.

Indien er een vrijstelling van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen bestaat, is er eventueel wel een omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie nodig.

Voor een project dat uitsluitend betrekking heeft op de wijziging van vegetatie of kleine landschapselementen is de vereenvoudigde procedure van toepassing. In afwijking hierop geldt de gewone procedure voor ontbossing of aanmerkelijke reliëfwijziging indien deze meer dan 1.000 m² bedraagt of zich situeert in een industriegebied in ruime zin.

Als het project uitsluitend de wijziging van vegetatie of kleine landschapselementen betreft, wordt de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen verleend door het College van burgemeester en schepenen van de gemeente waarin het werk zich situeert.

In afwijking hierop wordt de vergunning verleend door de deputatie, als het College van burgemeester en schepenen de initiatiefnemer is voor het project en er MER-plicht bestaat. Als het project andere handelingen omvat, kan anders dan het College van burgemeester en schepenen ook de Deputatie, de Vlaamse regering of de Gewestelijke omgevingsambtenaar bevoegd zijn, in uitvoering van het Omgevingsvergunningsdecreet en uitvoeringsbesluiten.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.Vl.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998.

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: art. 4.2.1.

B.Vl.Reg. 16 juli 2010 tot bepaling van handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, B.S. 10 september 2010.

B.Vl.Reg. 14 april 2000 tot bepaling van de vergunningsplichtige functiewijzigingen en van de werken, handelingen en wijzigingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, B.S. 18 mei 2000.

Decreet 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, B.S. 23 oktober 2014.

B.Vl.Reg. 13 februari 2015 tot aanwijzing van de Vlaamse en provinciale projecten ter uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, B.S. 4 maart 2015.

B.Vl.Reg. 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, B.S. 23 februari 2016.

→ **JA:** vraag een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan; indien de activiteit bovendien verboden of omgevingsvergunningsplichtig is op grond van artikel 13 Natuurdecreet, vraag daarbij advies aan het Agentschap voor Natuur en Bos.

→ **NEEN:** zie 2

2. Is de activiteit verboden of omgevingsvergunningsplichtig voor de wijziging van vegetatie op grond van artikel 13 Natuurdecreet?

Lees eerst de **toelichting bij 7** (verbod) en **8** (omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie).

→ **JA:** zie 3

→ **NEEN:** activiteit kan worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd; onder voorbehoud van wat verder beschreven is in **9**.

3. Vindt de activiteit plaats op een huiskavel?

Een tweede vrijstellingsgrond op de verbodsbepalingen of omgevingsvergunningsplicht volgens het Natuurdecreet is het feit dat de werkzaamheden gesitueerd zijn in een zgn. huiskavel van maximum 3 ha (voor de eerste vrijstellingsgrond, zie 1). Een huiskavel is het kadastraal perceel of de kadastrale percelen die ofwel behoren bij een vergunde woning ofwel behoren bij de stal(len) van een landbouw- en/of veeteeltinrichting zoals bedoeld in het Mestdecreet. Daarbij vormen ze met die vergunde woning, stal of stallen een ononderbroken geheel. De begrenzing van de huiskavel vindt plaats op basis van een duidelijk herkenbaar specifiek gebruik of op basis van een in het landschap duidelijk herkenbaar element.

Het uitvoeringsbesluit hanteert een (oudere) en ingewikkelde afwijkende regeling; die blijft geldig voor zover ze niet minder streng is dan de decretale bepalingen. Binnen deze regeling kunnen 3 verschillende situaties onderscheiden worden. (1) De uitzondering geldt binnen de kadastrale percelen die als huiskavel worden beschouwd met een maximumstraal van 100 meter rond een vergunde woning of stal, indien deze zone geen van de hieronder opgesomde bestemmingsgebieden bestrijkt. (2) Als de woning of stal niet in een van de hieronder opgesomde bestemmingsgebieden ligt maar het achterliggende gebied wel, dan wordt de straal binnen de kadastrale percelen die als huiskavel gelden beperkt tot 50 meter. (3) Ligt de woning of stal binnen groen-, park-, bos- of buffergebied, dan wordt de vrijstelling beperkt tot het kadastraal perceel met een maximumstraal van 50 meter rond de vergunde woning of stal.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 3, 13 en 15.

B.Vl.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998

→ **JA:** activiteit is toegestaan, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

→ **NEEN:** zie 4

4. Is de activiteit opgenomen in een goedgekeurd beheerplan?

Het Natuurdecreet stelt een derde vrijstellingsgrond in, voor activiteiten die geregeld worden in goedgekeurde plannen of projecten zoals bepaald door de Vlaamse Regering. Concreet gaat het om natuurbeheerplannen (zie sleutel 3), landinrichtingsplannen, kavelplannen inzake ruilverkaveling, natuurinrichtingsprojecten, beheerplannen voor beschermde cultuurhistorische landschappen en natuurrichtplannen. Let wel: deze plannen of projecten moeten vooraf goedgekeurd zijn, door de daartoe bevoegde overheid, volgens de vastgelegde procedures.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.VI.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998.

B.VI.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

- **JA:** activiteit is toegestaan (zie sleutel 3 voor het natuur- en bosbeheerplan en sleutel 5 voor het beheerplan van een beschermd landschap).
- **NEEN:** zie 5

5. Is de activiteit een normaal onderhoudswerk (Code van goede natuurpraktijk) dat voldoet aan de zorgplicht (art. 14 Natuurdecreet)?

Een vierde vrijstellingsgrond uit het Natuurdecreet op de ingestelde verbodsbepalingen of vergunningsplicht inzake wijzigingen van vegetaties en KLE. zijn 'normale onderhoudswerken'. Om te kunnen antwoorden op de vraag wat 'normale onderhoudswerken' zijn, is in 1998 bij omzendbrief een Code van Goede Natuurpraktijk ingesteld. De code bindt in principe alleen de overheden die bestuurlijk afhangen van het Vlaams Gewest en biedt met name een leidraad voor de gemeentebesturen. Maar iedereen kan er kennis van nemen aangezien hij integraal in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd. De Code geeft geen voorschriften voor de bossen. Randvoorwaarde daarbij is dat de zorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

Voor bermen gelden de bepalingen van het Bermbesluit. Dit legt maaidata op en houdt een verbod in op het gebruik van biociden. Het besluit is uitsluitend van toepassing op bermen beheerd door de overheid, gelegen in de 'landelijke ruimte'. Maar voor andere bermbeheerders en op andere plaatsen geldt alleszins de zorgplicht van art. 14 Natuurdecreet.

Voor bevaarbare en onbevaarbare waterlopen werd op 10 juli 2015 een aparte code van goede natuurpraktijk goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Deze code licht toe welke onderhoudswerken aan waterlopen volgens het Natuurdecreet als normale onderhoudswerken kunnen worden beschouwd en dus vrijgesteld zijn van een omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie als ze op de correcte manier uitgevoerd worden.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.VI.Reg. 27 juni 1984 houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen, B.S. 2 oktober 1984.

Omzendbrief 10 november 1998 betreffende algemene maatregelen inzake natuurbehoud en wat de voorwaarden voor het wijzigen van vegetatie en kleine landschapselementen betreft volgens het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en Code van Goede Natuurpraktijk i.f.v. wijziging van vegetatie en van kleine landschapselementen, B.S. 17 februari 1999.

B. VI Reg. 10 juli 2015 tot vaststelling van een code van goede natuurpraktijk voor het beheer van waterlopen als vermeld in artikel 14, § 2, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 20 augustus 2015.

- **JA:** activiteit is toegestaan, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.
- **NEEN:** zie 6

6. Wordt de activiteit uitgevoerd op basis van een regelmatige machtiging afgeleverd op basis van het Bosdecreet?

Dit is de vijfde vrijstellingsgrond uit het Natuurdecreet (zie sleutel 4).

- **JA:** activiteit is toegestaan, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.
- **NEEN:** zie 7

7. Is de activiteit verboden op grond van art. 13 Natuurdecreet?

Het Natuurdecreet heeft via het uitvoeringsbesluit van 1998 een algemeen verbod ingesteld op het wijzigen van sommige vegetaties en KLE.

Het verbod slaat op volgende vegetaties:

- historisch permanent grasland, met inbegrip van het daaraan verbonden microreliëf en poelen, voor zover gelegen:
  - » in groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden (en vergelijkbare bestemmingsgebieden, volgens gewestplan en RUP's);
  - » binnen de perimeter van een beschermd landschap.
 Het gaat om een halfnatuurlijke vegetatie bestaande uit grasland gekenmerkt door het langdurige grondgebruik als grasweide, hooiland of wisselweide met ofwel cultuurhistorische waarde, ofwel een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones. In bijlage IV bij het uitvoeringsbesluit 1998 is een indicatieve lijst opgenomen van karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart (BWK) die als historisch permanent grasland worden beschouwd;
- vennen en heiden;
- moerassen en waterrijke gebieden;
- duinvegetaties.

De drie laatste categorieën zijn vrij ruim op te vatten. Zo horen ook moerasbossen tot de moerassen en duinbossen tot de duinvegetaties. Bijlage IV van het uitvoeringsbesluit bevat een indicatieve lijst met karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart.

Het verbod slaat op volgende kleine landschapselementen:

- holle wegen;
- graften (begroeide stroken op hellingen);
- bronnen;
- poelen voor zover gelegen in groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden (gewestplan en RUP's).

Daarnaast verbiedt het Bermbesluit af te wijken van de voorgeschreven maadata en geldt een verbod op het gebruik van biociden.

Maar het hiervoor beschreven verbod op wijziging van bepaalde vegetaties en KLE is niet absoluut. Buiten de in vragen 1 en 3 tot 6 behandelde vrijstellingsgronden is het mogelijk aan de bevoegde Vlaamse minister een individuele afwijking van het verbod te vragen. De procedure wordt geregeld in hoofdstuk VI van het Maatregelenbesluit van 2003. De bevoegdheid van de minister is gedelegeerd naar de administrateur-generaal van ANB. De aanvraag moet dus gericht worden naar de provinciale buitendienst van ANB.

Van de door het Bermbesluit ingestelde verplichte maadata kan door de bevoegde Vlaamse minister afgeweken worden om redenen van natuurbehoud. De aanvraag daartoe gebeurt eveneens bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.VI.Reg. 27 juni 1984 houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen, B.S. 2 oktober 1984.

B.VI.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998. Dit besluit werd wat wijziging van vegetaties en KLE betreft volledig vervangen door het B.VI.Reg. 3 juli 2009 betreffende de vergoeding van wildschade of van schade door beschermde soorten en tot wijziging van hoofdstuk IV van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijke milieu, B.S. 26 augustus 2009.

B.VI.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

→ **JA:** vraag een individuele ontheffing aan bij de voor natuurbehoud bevoegde Vlaamse minister op basis van hoofdstuk VI Maatregelenbesluit.

→ **NEEN:** zie 9

8. Is de activiteit omgevingsvergunningsplichtig voor de wijziging van vegetatie op grond van art. 13 Natuurdecreet?

Het Natuurdecreet heeft een omgevingsvergunningsplicht voor de wijziging van vegetatie ingesteld (uitvoeringsbesluit 1998 en 2018).

Hierna wordt ingegaan op de omgevingsvergunningsregeling. Het gaat om een erg ingewikkelde regeling waarbij eerst moet worden nagegaan of het geplande werk zich situeert in een gebiedscategorie waarbinnen de vergunningsplicht van toepassing is. Als het antwoord daarop positief is, moet vervolgens bekeken worden of het om een vergunningsplichtige activiteit gaat. (Daar komen dan nog de vrijstellingsgronden bij, maar die zijn al behandeld in stappen 1 en 3 tot 6.)

Om na te gaan of de gebiedscategorie valt onder de vergunningsplicht, moet onderscheid gemaakt worden tussen wijziging van vegetatie en wijziging van KLE. Voor vegetatiewijziging geldt de vergunningsplicht in:

- de gebieden die op de gewestplannen vallen onder de groengebieden (= natuurgebieden en natuurgebieden met wetenschappelijke waarde), parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde en natuurontwikkelingsgebieden (en vergelijkbare bestemmingsgebieden);
- de speciale beschermingszones (SBZ-Vogelrichtlijn en SBZ-Habitatrichtlijn, zie [sleutel 1](#));
- de Ramsargebieden (= watergebieden van internationale betekenis);
- de beschermde duingebieden aan de kust.

Voor wijziging van KLE komen daar nog bij:

- de gebieden van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON, niet behandeld in deze handleiding);
- de agrarische gebieden en de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden op de gewestplannen.

Welke vegetatiewijzigingen zijn vergunningsplichtig?

- afbranden;
- vernietigen, beschadigen of doen afsterven van vegetatie met mechanische of chemische middelen (uitgezonderd op percelen met cultuurgewassen voor de landbouw);
- wijzigen van historisch permanent grasland (**voor definitie zie 9**), met inbegrip van het daaraan verbonden microreliëf en poelen, gelegen in valleigebieden, brongebieden, natuurontwikkelingsgebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang en agrarische gebieden met bijzondere waarde (gewestplan en RUP's);
- wijzigen van historisch permanent grasland, met inbegrip van het microreliëf en poelen, binnen de perimeters afgebakend in uitvoering van de Habitatrichtlijn, voor zover het desbetreffende type historisch permanent grasland binnen deze perimeters als habitat is aangemeld;
- wijzigen van het reliëf, met inbegrip van nivellering van het microreliëf;
- rechtstreeks of onrechtstreeks wijzigen van de waterhuishouding door drainage, ontwatering, dichten alsook wijzigen van het overstromingsgebied van vegetatie.

Welke wijzigingen van KLE zijn vergunningsplichtig?

- rooien of anderszins verwijderen en beschadigen van houtachtige beplantingen op weg-, waterweg- of spoorwegbermen of op het talud van holle wegen, langs waterlopen, dijken of taluds, van heggen, hagen, houtkanten, houtwallen, bomenrijen en van hoogstamboomgaarden;
- wijzigen van de vegetatie horende bij de KLE, met inbegrip van het afbranden en het vernietigen, beschadigen of doen afsterven met mechanische of chemische middelen van de vegetatie van perceelsrandbegroeiingen en sloten;
- uitgraven, verbreden, rechtekken, dichten van stilstaande waters, poelen of waterlopen.
- wijzigen van sloten, greppels, laantjes, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen, kwelzones en andere KLE in de historisch permanente graslanden die door de bevoegde Vlaamse minister daartoe als bijzonder waardevol zijn aangewezen; het moet gaan om agrarisch gebied met landschappelijke waarde binnen de landbouwstreek de Polders.

Als het project uitsluitend de wijziging van vegetatie of kleine landschapselementen betreft, wordt de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen verleend door het College van burgemeester en schepenen van de gemeente waarin het werk zich situeert.

In afwijking hierop wordt de vergunning verleend door de deputatie, als het College van burgemeester en schepenen de initiatiefnemer is voor het project en er MER-plicht bestaat. Als het project andere handelingen omvat, kan anders dan het College van burgemeester en schepenen ook de Deputatie, de Vlaamse regering of de Gewestelijke omgevingsambtenaar bevoegd zijn, in uitvoering van het Omgevingsvergunningsdecreet en uitvoeringsbesluiten.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.VI.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998.

B.VI.Reg. 9 maart 2018 tot wijziging van diverse besluiten naar aanleiding van het decreet van 15 juli 2016 betreffende het integraal handelsvestigingsbeleid en het decreet van 8 december 2017 houdende diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving, B.S. 24 april 2018.

→ **Vraag een omgevingsvergunning voor de wijziging van vegetatie aan**

9. Gaat het om bebossing van een grond in agrarisch gebied?

Het Veldwetboek vereist een vergunning van het College van burgemeester en schepenen voor het bebossen van gronden gelegen in agrarisch gebied. Het college beslist binnen 30 dagen, zo niet wordt de vergunning geacht verleend te zijn. Binnen de maand kan beroep ingesteld worden bij de Deputatie.

Wet 7 oktober 1886, Veldwetboek, B.S. 14 oktober 1886 en Wet 8 april 1969 houdende aanpassing van de Franse tekst en vaststelling van de Nederlandse tekst van het Veldwetboek, B.S. 25 juni 1969: art. 35bis.

- **JA:** vraag een vergunning aan bij het College van burgemeester en schepenen op basis van art. 35bis Veldwetboek.
- **NEEN:** activiteit mag worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

Sleutel 6: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen – algemene regeling Natuurdecreet en Decreet Ruimtelijke Ordening

Bijlage 1: Nuttige adressen

Agentschap voor Natuur en Bos, Adviezen, Vergunningen, Erkenningen en Subsidies (AVES)

Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 63
2018 Antwerpen
aves.ant.anb@lne.vlaanderen.be
www.natuurenbos.be

Agentschap Onroerend Erfgoed

Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53
2018 Antwerpen
antwerpen@onroenderfgoed.be
T 03 224 62 10
www.onroenderfgoed.be

Colofon

Deze brochure werd uitgewerkt door Paul Stryckers in opdracht van de provincie Antwerpen, Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid.

Redactie: Paul Stryckers

Eindredactie: Britt Mertens

Lay-out: communicatiedienst provincie Antwerpen

De deputatie van de provincie Antwerpen:

Voorzitter:	Cathy Berx, Gouverneur
Leden:	Luk Lemmens Ludwig Caluwé Inga Verhaert Jan De Haes Peter Bellens Rik Röttger
Provinciegriffier:	Danny Toelen

Verantwoordelijke uitgever:

Hilde Van Look, departementshoofd departement Leefmilieu

DIENST DUURZAAM MILIEU- en NATUURBELEID
Departement Leefmilieu
Desguinlei 100, 2018 Antwerpen
T 03 240 66 85 - www.provincieantwerpen.be

**Provincie
Antwerpen**